Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, цхьаьнакхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дениз ● ШИНАРА, 21 АВГУСТ, 1984 ШУ. ● № 100 (6978). Мах 3 кеп.

ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ ЯХЬ!

КПСС обкоме, НГIАССР Министрий Совете, облсовпрофе, ВЛКСМ обкоме

1985 шерарча хьувкъама — тешшаме лард!

ХАННАХЬА А ДИКА А ГУРАХЬА ДУВ ЯЛАТАШ ДIАДИЙНАДАХАРАИ ЗЯБЬ АХАРАИ ТIЕХЬА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ЙОАРЖАЯРА ХЬАКЪЕХЬАРЧА НАУРСКИ РАЙОНА ИНИЦИАТИВАХ

Лоархlама гlуллакх дlадоладаьд Наурски района юрта болхлой. [illegible] гураьхь дув ялатаи ханнахьа а тlехдика а дlадийна дахараи зябь ахараи социалистически яхь. КПСС обкоме, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофе, ВЛКСМ обкоме тlаьнийцача сецама мотаьла наурски ялат кхадарий инициатива. Цу тlо карталlдьахкад 1985 шера лакха хьувкъам чубара эшача хьадаш беш долча хьалех цу [illegible] лаьтта ханнахьа кийдар. [illegible] гураьхь ялат дlадера, зябь ахар бокха [illegible]. Чоагlьлй кхарарча шера гураьхь дув ялат ханнахьа а дика а дlадераи зябь ахараи яьрнача районий, колхозий, совхозий, бригадий, отрядий, звенаьий, механизаторий республиканскии социалистически яхь условеш.

Парте горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, [illegible] кулгалхой дешарийца ба республиканскии социалистически яхь условеш оргагача производственни коллективашка шоре механизаторга дlахоачийта. Оттае аза районий, берхашта [illegible] социалистически яхь условеш, [illegible] дезе гураьхь дув ялат дlадучаь хьалза латтарашта моральни а материальни а поощрени [illegible] эффективни гlулакхаш. [illegible] дезе яхь [illegible] шорра [illegible] дlабовзийтилга.

Парте горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, районий агропромышленни объединени советаш, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, боахкий кулгалхой социалистически декхарий ла ба Наурски района лаьтта леладарий кхайкарал къахьегама коллективашка шорра дуцийта дlахьтlехьдийта. Чоагlбе боза беррига механизаторий гураьхь дув ялатаи ханнахьа дlадийна дахарий зябь ахарий яьрнача социалистически яхь чакьвозаре бола организаторски политически болх. Хlара колхоза, совхоза, бригадана, отряда, звенана хlара механизатора оттае оза гураьхь дув ялатаи дlадера а зябь ахара а декъьера кхьадда бокх задамеш, цlенкlатта тlахьожам [illegible] безе уж кхачам мишта ду хьожеш. Лаьтта ахо оттае оза беррига бокх булургбелаш йола тракторам, уж lалашьа оза шин сменаш болх бара эшача механизаторски кадраша. [illegible] дезе ялат дlадучо а лаьтта оахача а агрегатаьта оперативни технически гlулакх доаге. [illegible] дезе ялат дlадера [illegible] юкъе дика [illegible] беррига [illegible] производственни бытовни хьалаш.

Республиканскии газетий редакцеш, телевидени радиовещани комитет доакийрийла а 1984 шера гураьхь дув ялатаи ханнахьа а дика а дlадераи зябь ахари яьрнача социалистически яхь лелаеш [illegible] шорра [illegible] хьалхалеттарий опыташ цар толамашта шорра пропагандие е.

Республиканскии социалистически яхь итогаш а лаьрхlад ялат дlадийна а зябь ахо а баьлча.

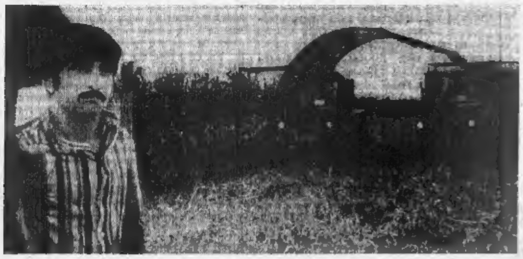

Шоай хьайбаьнте кхоачам болхаш доахьар кийчаяре йlацих социалистически яхье а баьнна къахьегаш ба Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизатораш. Хlаьта царна юкъе къахьегаша оасарле эггара дикагIа йолаш болх бу Ношаев Александр Алексеевича. Цхьа ди дlадехийтац цо шоай балха норма 120—130 процент кхоачаш ца ей.

СУРТА ТIА: «Путь к коммунизму» яхача колхоза хьалхалатта механизатор А. Ношаев. Силоса хьархIа йоль хьалтllаш хьоскаш я цо делажо комбайн.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ХЬИНАР АЙДУ

Цхьан хана хиннарашта вIаьлла тара а йоацаш эрганька доза тоалий хьайбий фермаш «Назрановский» совхоза. Наьсар-Кертея Альтий-Юртея хьалхьй башхадика корпусаш салаlара а бытовой гlуллакхаш кхоачамдара а дола доакхий цlенош, капитальни тоалий Пхьилекъонгий-Юртарча фермера корпусаш а.

Духхьал аз цхьа гlулакх дaь Iийнабец совхоза кулгалхой, партийни профсоюзнии организацеш. Цар цlемхашта йоакхо яьй шоай фермашка эшача фух дола дсахая хилийтара а. Хlаьнз кхаь ферме кхоабераш дуккха шура душ дола доахан да. Чоагlьлй доалгара беза.

Цу мероприятех доккха беркат даьннад. Цаьха гlахьегамашпра бераш соа а боахкаш тlа-тlа шурен дукха дукхагlа доакхилга вlаштlехьдаьнхад. Укх шера хlара кхоабача lаттагара хьайбоакха шура 10,6 процент дукхагlа а дlамахача шера алийкачучунна кийсча. Цо торо хилайтай карарча шера хьорхl бетта шанал соагlа патчахьалкхенга 200 соагlа топп шура йоахкь. Пlанагlа доала доагlачура дукха дукхагlа да цу шераьа дакха дулх а. Хьайбай продукташ дукхагlа ахарай кийчъярая колхозашеи совхозашеи леладечий ерригсоюзни социалистически яхьехь котъьнарг а лаьрхla республиканскии газеташта чIоагlдаьча Сийлен улга тla хьайбий «Назрановский» совхоза.

Деттам дола доахан лелаеш йоача яхь а фермера болхлой хьинар айденна къахьегаш ба карарча шера а пхьайттаьлагlа пятилетка а патчахьалкхенга шурей духхи доккара планаш хадал кхоачашъяре. Совхоза доярхоашта юкъе яьржача социалистически яхье дlабихача хьорхl бетта хlара шин хьожача lаттагара 2915 килограмм шура хьийхай Пхьилекъонгий-Юртарча ферма доярка Дзаурова Яхас. Ерригача, республике гlолла хьежача йиъ доярка мара яц цуа дукхагlа шура яьккха. Из боккха толам ба. Пхи эзар килограммага дlакхача уlла йолаш хьинар ца кхоле къахьегаш я Яха. Цу хьокхашта кхача гlертам я хьорхl бетта хlара lаттагара 2550 килограмм шура яьккха Наьсар-Кертарча ферма доярка Тенинханова Маржан а. Уж санна беркате къахьегаш ба Сигова Марем, Мальсагова Маька, кхы дукхабараш.

Укх деношка яхь пхьаьнха а дика хоам бера совхозе. 1983—1984 шера Iаь ахалахьа хьайбашка толаме Iа даккхийтарай хьайбай продукташ дукхагlа ахарай кийчъярай лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхье котъьнарг а лаьрхla КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота еннай «Назрановский» совхоза.

С. АУШЕВ.

СОВГIАТ ДIАДЕЛАР

«Алтиевский» совхоза къахьегамхой лахаре мийделар йокха доарlIам бола гlулакх. 1983—1984 шерашка доахан дика Iалгаре дахарах, Iаи зевалахьа хьайбай продукташ ахар а эзар а лаккхдинхарах цу боахама Ерригсоюзни социалистически яхье котъьнарг а лаьрхla еннай КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС а ВЛКСМ ЦК а Сийлен грамота. Дlадахача Iай совхоза хьайбаш леладераша цул хьалхарча шера ехкачул дукхагlа патчахьалкхенга еннай 415 тонн шура, 183 тонн дулх. Шоай толам кхы тlа чlоагl а беш, фермий продукци лиекара хьоахалаш даккхдеш хьабоагlа уж.

Селлая боахама шурий комплексе хилар торжественни собрани. Хьалхе лелаете коллективага деза совгlат дlа а душ КПСС Нохч-Гlалгlай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева толамаш даларца декъьала байнар боахама къахьегамхой шера а пятилетка а планаш. Кхачан программа кхоачашъеча царна доккхагlа гlулакхаш кераглдувлар доаш довиц а баьнхар.

Цул тlехьагlа къамаьл даьча совхоза директора Х. Витушева, дакъоалагlча шурий - товарни ферма бригадира А. Арсенкова, доярка А. Дагаевас доккха баркал аьлар шой партена а патчахьалкхенна а шоай къахьегама лакха мах бараш, дlахо а юнтта хьинара къахьегаргда аьнна дош делар. Тlаьнйача социалистически декхараш тlа лаьрхlад СССР Конституце Ди кхаьнхоттаи шера планаш кхоачаьве, патчахьалкхенга кхы тlа а 500 тонн шура, 81 тонн дулх доахка. Ишта доаккий декхараш белгалдьахад хьаьгlадоагlача lай дика общественна хьайбашта lукал леладара а.

ЛЮЦЕРНА ГИ ДУККХАГIА ДАККХА

Балхаш сихде деза

Шоллагlа шу да Маlгlалбикерча цхьадоча боахамашка дlадувча фуна йола люцерна лелаю. Низ болагlа йолча кхаь совхоза тlаднлад из лоархlаме патчахьалкхен декхар. Берхl бlаь гектара тlа я укх шера районе фуна чуэца еза люцерна. Планах 105 тонн люцерна ги патчахьалкхенна дlадала дезаш ба районера люцерна лелараш.

Сихдаь дlадоладаьд районе фуна люцерна чуэцилга. Эггара хьалха арабаьнаб «Кавказ» совхоза механизатораш. 250 гектара тlа я цу болама люцерна. Хlанзалехьа чуийцай укхаза 150 гектара тlара люцерна.

— Iалаьмате низткъала гlулакх да ца дойташ люцерна ги чуэцилга, — дувц совхоза директора Султыгов Махьмада. — Де йиш йолдар даь тха механизаторашта из декхар кхоачашдара техника кийчъеш. Комбайнашта герметизаци яьй, ца хоаш а сардеча хана чакхдаьнна ги хьалаца комбайнашта кlал гlоала дla брезенташ техад. Цига кхай тlея шоалагlа хьаттех сард оаха люцерна. Толашагlбола механизатораш сардагlбаьхаб люцерна чуэцара.

Хьокхаш касарех люцерна lоьоллаш во комбайнер Бельник Александр. Цунна тlехь-тlехьо касараш хьал а вулаш люцерна сардаш ба шоай агрегаташка комбайнераш Мормыль Василийи Скопинка Алексейи. Цар комбайнашта тlехьа тесса йоккхий лафеташ я люцерна сардаш хьадоагlа ца хьаловцаш. Цхьа мерсlаlг lо ца дожийташ хьатте дlахьо из. Укхаза латт кхы шин комбайн шоалагlа сардаш на чакхдоакхаш...

Ца дойташ цlендаь люцерна ги хьаланкхара де йиш мел дар ду ала йиш я боахаме. Цхьабакьда, люцерна хьувкъам доза ба. Совхоза ерригача люцернах диъ дакъа дича кхо дакъа ьрде даьннад, хlаьта цох хьадаьнна люцерна ги ткъо тонн мара а хилац. Цхьан гектаре тlара доалар 1,5 центнер хилац. Цlендаь даьча кхы а кlезигагlа хургда из. Планах хlара гектаре тlара ккхха эзар шин центнер я. Гуш да люцерна ги кlезигагlа план «Кавказ» совхозо укх шера кхоачаш ца елга.

Пхелагlа ди да «Алханчуртский» совхозе люцерна чуэца йолаь. Хьалхарча деношка 110 гектара тlара люцерна арьдай укхаза. Цу тlера склада дlачудеинад хьалхара кхойтта тонн люцерна ги. Укх боахаме дикагlа бе люцерна хьувкъам. Чуийца яьнача майдан хlара гектара тlара 1,2 центнер мара хилац, план шин центнер йолча.

РЕЙД

— Кхо бlаь гектаре тlа я совхоза фуна лаьрхlа йола люцерна, — боах совхоза берттарча агронома Р. Добриева. — Дlахо йодача хана дакхагlа хургба хьувкъам. Патчахьалкхенна 30 тонн ги дlадала дезаш да тхо. Из декхар оаха кхоачаш а дергда.

Ца йойташ сихеа люцерна чуэцара мел оалар ду совхозе. Кхо агрегат а кхай тlа люцерна хьоkхаш. Кхы кхо агрегат касараш хьал а вулаш люцерна сардаш я. Ворхlагlа комбайн я отделене кхоа хьалева люцерна че шоалагlа сардаш.

Уж лелаеш ба совхозе эггара дакхагlа гоавал йоаш бола комбайнераш Ахриев Башир, Коноценко Иван, Гудиев Висангири, Баркинхоев Хьасан, кхыбараш.

Цхьан минута соцаю оаха люцерна сардаш эггара хьалха кхай йисте хьакхаьча агрегат. Комбайна кlал техача гата тlа хьаlаlцача гамашта а чана а юкъе тхо хьежача люцерна ги коралинзар тхоца. Шоалагlа арда а дезарий-аьогl люцерна ча аьнна детийташ бар цул бола. Агрегат лелаер Ахриев Башир вар. Ше а отрядо а даьри дlахо кхоачашде дезаш хьалхашка латта декхараши довзаш вар механизатор. Хlаьта из гектара доархlаме а да.

— Оала кхаьнне хlаналехьа чуийцай 110 гектара тlара люцерна, — йоах цо шийна балха раьза волаш. Хьал сан аьнна хlана воацаш деррига а юкъе де тха. Хlаьа санна дика тха бола дlабода цхьан кlирагlа люцерна чуийца дергда тхо...

Белгалдаккха догlа люцерна чуэцара совхозе дертlа дика кийчо яьлга. Лаьрхlа дика кийчъяьй комбайнаш, транспорт. Хьалхехьа къовстабаьб люцерна чуэцача болх бергбола наь, царца семинар яьй, декхараш дlадовзийтад. Совхоза партkомов профсоюзни комитетой дирекцеи аьхьд люцерна чуэцача болх бераша [illegible] леладара а дикагlа болх бераш моральни материальни белгалбахара а хьалаш чlоагlдаьд. Уж болх бераша хьалххехьа дlадовзийтад.

Хlанз люцерна чуэцача вакъадоал ма деррига а. Хlара кийнакхьа оаш дери дlахо де дезараш фух хош а цlенаш лакех болх бе доаш а ба совхоза механизатораш. Цо тешаву укхаза люцерна чуэцалга ханнахьеи дикеи чакхдоаккхаргхилара.

Хlанз дlадоладув мара даьр люцерна чуэцара белхаш М. Горьке цlерагlча совхозе. Хьокхаш лесарех люцерна lоьоллаш бар совхоза механизатораш. 280 гектар я цу боахаме дlадувча фуна лаьрхlа йола люцерна. Дукха болх ба доаццача хана чакхбаккха безар. Тlехьадалар кхефам болаш да цу боахаме люцерна чуэцилга.

Хlанз хиннача йоачано кхы чоалханегlа хулийт ца йойташ люцерна чуераэелга. Нагахьа санна «Кавказ» совхозе хьекхача 180 гектарех 177 аьрда яьккхадае, «Алханчуртский» М. Горьке цlерагlчея совхозашка арда ца кхуваш догlара кlал ялай хlарена кха 60 гектар касарех удла люцерна. Из талха тарду. Низткъаьча Iалама хьалашта говзалга хьинари духхьала оттаде дезаш да гlулакх.

Цудухьа боахамашка йоаш йолча ерригача торонех бизза пайда а эцаш сихде деза Маlгlалбике фуна лаьрхlа йола люцерна чуэцара а из цlеньеш патчахьалкхенна дlалларе а балхаш.

Рейдон бригада: В. ЧЕРВИЖЕВ, «Сердало» газета штате воаца корреспондент. З. САГТУКИЕВА, «Ленина байракх» газета белхало. А. ХАРСИЕВ, «Сердало» газета собкор.

НАУРСКИ РАЙОНА ЛАЬТТА ЛЕЛАДЕРАША республика берригача механизаторашка даь КХАЙКАРАЛ

Деза новкъостий!

Беррига советски наха а санна, Кхачан программа кхоачашъяра тlагlертта болх беш ба Наурски районо къахьегамхой.

Ялатий культураш чуэцаш баьча балха итогашка кlоаргга анализа а я, торбеш кlоагlа терхал а я, тхоай беррига вна тlабехийтаб оала хlанз хьаьтlадоагlача шера хьувкъама боахонна дера йодлара — гураьхь дув ялатаи ханнахьа а дика а дlадерай зябь ахарай. Тахан из да тха верттера [illegible].

Колхозашкеи совхозашкеи практически юкъ йолийтацар ялат ардарна ялат чуэцарна дувзадения кхы балхаш дара — чеч кагаша хьагулъяраи юкъе. Бхашнара дlадихьад 12 эзар тонн ча, цун кхоалагlа дакъа зоакъар лоаттадеча коашка дlакхоачазад. Цу дерригено йиш хилайтай цу сахьате хьатlадоагlача шерарча хьувкъама лаьтта кийчде доладала.

72 даьтта оаха агрегат я хlанз кхашка аоаькка. Шин сменагlа бу цар болх. Гураьхь дув ялат дlадера кийчде деза а зябь аха деза а даьтта 37,4 эзар гектар да. Лоархlаме инициатива гойтай «Россия» яхача колхоза коллективо — август бетта аьхай [illegible] процент зябь. Цун касал хьаллаьцад кхычар а.

Къахьтта теркам тlаухийт ялат хьокхаш кхай тlа йоса юкхаш дlаяхара — оасарца доаттабеча къовсама лоархlаме средства. Из агротехнически гlулакхдаь зябь аьла даьтта 80 процент да.

Оаха дерхlаш да. план ханнахьа кхоачашъяра хlара дийнахьеи бусе 700 гектара кlезигагlа доацаш лаьтта кийчде. Лаьтта оахача агрегатаца баьча балха бозраьно Iалашду белгалъьча таьмаех болх бар.

Къахьтта теркам тlабохийт оахам дика дара, цу гlулакха цlендаь арадаьхад кхашнара ча, кхаш [illegible] тракторааш юхахьуваьра оасаш дут кхай йоахьашка, нохарий балха организашта регулировка ю, уж хьуц, эадаьнега хьежжа кlоарга оах лаьтта.

23,5 гектар дlалоацаргьи районе гураьхь дувча ялаташа. Из майда ялат дlадера кийчъергьа 1 сентябрь хьатlакхоачаш. Цу тlа а бова кlаатlа ца боккхаш обработка ергье 11,5 эзар гектара.

Гураьхь [illegible] культураш дlайийна йоахаргьа 15 балха дийнахьа динагlа йолча агротехнически ханашка. Цхьоалагlча классе фу а тосаш, ялат дlадуаш минеральни удобренеш а тосаш.

Гlулакха толам юртбоахама техниках лакха оасарле йолаши эффективни пайда эцарах тийша хилар кхета а деш, цуна эксплуатаци ергьа оаха цунех хьакхулар ма могга соа а доахаш — духхьал отрядний звеньйин комплексе. Дукхагlа долча [illegible] юкъейоалалй къахьегам вlаштlехьбаккхара подрядни звеньевой формаш. «Сменагlа — шиъ балха нормаи хьалер тlехникень» яхача девизагlа болх беш ба района механизатораш. Цхьан сенлка дийнахьа бус бу бола 18 гектарага кхоачабаьб.

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) февральски (1984 ш.) Пленумий решенеш кхоачаш а еш, оаха лаьрхlад къахьегама оасадле планал соагlа 1 процен[illegible] кlезигагlа йоацаш лакхъеи продукцега дlадар 0,5 процентал кlезигагlа доацаш лохдеи.

Кхашка арагргьа 82 ялат дlадув агрегат. Селлкашка дlаеза доза фу чудехкаргда духхьал механизированни ыьдсапе. Кийчъьяй 18 механизированни направлене, цо йиш хулийтаргьа къахьегама оасарле 10—15 процент лакхъе.

Хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде гlю доргва боахамашта, бригадашта, звеньяшта, механизаторашта юкъе яржачи действени социалистически яхьо. Колхозашкеи совхозашкеи белгалдаьд моральни материальни поощрени яра де деза гlулакхаш, ялат дlадуча дакъа лоацаш бераш дlакхачийтай хlара декхарен декадашен йола заданеш, хан-ханнахьа ю социалистически яхье итогаш, яхье котъьнарашта тlа сийлен грамотеш, премеш, совгlаташ. Боахамий бригадаши коллективашта керера-кара тела цlе вымпелаш тел, района газета тlа чlоагlлаьча Сийлен улгаш тlа дlаязъю.

Деза новкъостий! Хьаьгlадоагlача шера ялатий культурай лакха хьувкъам чубара оша верттера хьал да гураьхь дув ялат ханнахьа а дика а дlадийнадакххари зябь ахари. Оаха тlахьех республика беррига механизатораш хьувкъам чубара балхий ерригача комплекс динагlа йолча агротехнически ханех дикеи чакхъяккхара, хьатlадоагlача шерарча хьувкъама лаьтта ханнахьа а дика а кийчдара, ялат дlадера, зябь ахара, хьатlадоагlача шера юртбоахан культурай лакха хьувкъам чубара, лаьттан продукташ ахарей кийчъярей планаш толаме кхоачашъяра шерра действенни социалистически яхь йоаржаяра.

«Грознефть» производственни объединене кустовой информационно - вычислительни центре кlезига бац шоай балхах тlехдика кхеташ бола специалисташ. Царна дика йоаз чоалхаьера электронно - вычислительни техника. Царна юкъе хьинаре кхы а хьегаш, башха-дика толамаш доахаш хиларца, къахьарча балха тlа дlаьза дакъа доацаш хиларца массане а лоархlаш ей дойш ва къона инженер Чавдаров Эдуард. Цо кийч а дь производствана юкъейнкхай интташ йола рационализаторски предложенеш. Цар боккха пайда баьб, эргабаьккха тоабаьб мехкдаьттахой къахьегам.

СУРТА ТIА: Э. Чавдаров.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХАННАХЬА А ДИКА А 1984 ШЕРА ГУРАХЬА ДУВ ЯЛАТАШ ДIАДЕРАИ ЗЯБЬ АХАРАИ ТIЕХЬА РАЙОНАША, КОЛХОЗАША, СОВХОЗАША, БРИГАДАША, ОТРЯДАША, ЗВЕНЬЯША, МЕХАНИЗАТОРАША ЛЕЛАЕЧА РЕСПУБЛИКАНСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА

УСЛОВЕШ

Республиканскии социалистически яхьа декхар да гураьхь дlадуваш йола лаьттааш оахам а ялат дlадуваш а бола механизаторий техникаш дукхагlа пайда эцара доаттабеча къовсама шерра юкъеоза.

Шин ханнахьа а дика а гураьхь дlадув ялатаи дlадера 1984 шера лелаеча республиканскии социалистически яхье юкъе дакъа лоацаш я районаш, колхозаш, бригадаш, отрядаш, звеньяш, шоаш къахьтта бола механизатораш.

ЯХЬЕ КОТЪЬНАРГ ЛОАРХI:

Районаш, Iадмея дерзи тlа кlаштlехьъьаьнхача лаьтта леладара системага хьежжа юхбаш атара, нохарашца, плоскорезашца зябь ахара, органически минеральни удобренеш ахкара тlаьнийца декхараш кхоачашделга Iалашдьраши 5-гlача сентябрал тlехьа ца доалийташ гураьхь дlае езача культураша бlарча хьанйцача районе гlолла лаьтта дика кийчдаьраши. Бlаьсти ялаташ дlаде дезаш доза шьарча арешкара лаьтташ 10-гlа октябрь тlахкхачалехьа аьха даха деза, хlаьта дlахо йолча моттигашкара дараш — 20 октябрь хьатlакхачалехьа, цу даькъе август бетта шьарча арешкара дараш 60 процент, хlаьта кхыча зонашка — 40 процент; гураьхь ялаташ дlадув лаьттааш массе а зонашка аьха даха деза 1-гlа сентябрь хьатlакхачалехьа;

Колхозаши совхозаши, гураьхь юе культураш дlаерех зябь ахарех заданеш кхоачашъелга Iалашдьраши Iадмея дерзи тlа кийсъьча лаьтта леладаре системага хьежжа, 10-гlа сентябрал тlехьа ца доалийташ гураьхь лаьтта кийчдеш, ерригча элементаш бизза юкъейоалальраши, шьарча арешка бlаьсти ялат дlаде зябь 5 октябрал тlехьа ца йоалийташ, кхыча зонашка — 15 октябрал, цу даькъе йоагlйоагlачоа лаьрхlача 70 а 50 а процент йолаш, ерригача зонашка дараш — 1 сентябрал тlехьа ца йоалийташ аьха яьккхараш;

Бригадаш, отрядаш, звеньяш, агротехнически деррига гlулакхаш дела а деш оахам дара, заданеш кхоачашъелгеи тlехкхоачашъелгеи Iалашдьраши, зябь ахара а гураьхь культураш дlаера а заданеш зона колхозашкеи совхозашкеи укх условешка хьежжа оттаьча ханел 5 ди хьалхагlа кхоачашъелга чакхдаьккхараш;

Механизатораш, дийнахьаре декадни заданеш кхоачашъелгаи а тlехкхоачашъелга а Iалашдьраши, зябь оахача а гураьхь культураш дlаюча а сезонагlа дикал дачча а йолаш кхы кlезигагlа доацаш декхар кхоачашдьраши:

шьарча арей зоне К-700, К-701 маркех йолча тракторашка — 800 гектар, кхыча моттигашка — 650 гектар;

шьарча арей зоне Т-150, Т-4 маркех йолча тракторашка — 500 гектар, кхыча моттигашка — 400 гектар;

шьарча арей зоне ДТ-75, Т-74 маркех йолча тракторашка — 330 гектар, кхыча моттигашка — 250 гектар.

Зябь оахача а гураьхь культураш дlаювча а лелаьча яхье итогаш еш тер хал де деза деррига кхай тlа агротехнически мероприятеш мишта яьй, гураьхь юе культураш дlаера план кхоачашъяр, производственни травма ца хилар, къахьегамен технологически дисциплина тела ца яр.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота лу хьалхара моттиг яьккхача района.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома дипломаш лу шоллагlен кхоалагlен моттиг яьккхача районашта.

Социалистически яхьаш ю котъьнна районаш республиканскии газеташ тlа чlоагlдаьча Сийлен улга тlа йоах.

КПСС [illegible] обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома дипломаш а лу, цул соагlа, республиканскии газеташ тlа чlоагlдаьча Сийлен улга тlа а йоах шоай зонашка доаттачар [illegible] социалистически яхьашка котъьнна хьалхара моттиг яьккха колхозаши совхозаши. Хьалхе лелараша лаьрхlа туристически маршрутах е салоlача цlенойшка цар бахе йиш хургйолаш кхоккха путевка лу хlара боахама.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома дипломаш лу шоай районашка хьалхара моттигаш яьхача бригадай, отрядий, звенай коллективашта; цул соагlа, хlара коллективана хьалхе лелараша лаьрхlа СССР туристически маршрутех баха шиъа СССР ВДНХ баха шиъа путевка лу.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома дипломаш лу шоай районашка гураьхь дув ялат дlадера лаьттааш ханнахьеи дикеи кийчдеча балхашка хьалхара моттигаш яьхача механизаторашта; хlара механизатора путевка лу салоlача цlагlа е СССР ВДНХ аха.

Ханнахьеи дикеи гураьхь культураш дlае зябь ахара а уж дlадера а тlехьарча районий, колхозий, совхозий, бригадай, звенай, механизаторий республиканскии социалистически яхье итогий материалаш районисполкомий юрта боахама управленешеи юрта боахама балхахой профсоюза районашеи шоай лакхерча организацешка дlакхачийта еза 1984 шера 1 ноябрь хьатlакхачалехьа.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Динза дисараш та терко тIаэзар

Назрановски «Электроинструмент» яхача заводан № 43 йолча цехе хилар аргIанара отчетно-хоржамийн партийни собрани. Коллективо ах шера план кхоачашъяьй. Бакъда, секретаро А. Ведзижева ьйча докладера тIара хьагучох из низкъала мара кхоачашъе карагIдаьннадац.

Верргиа ворхI коммунист ву цехс. Собране даньалоацаш пхиъ мара вацар. ЦаI вамогаш вар. ШоллагIвар отпуске ваха салоIаш вар.

Фу хувцаденнад соахка хинна собрии дIаьнначул тIехьагIа, малагIа болх ба коммунисташа баьр? Цунах, бакъдар аьнча, докладе тIа хаьдда аьнна дацар. Цо дIалаьца ха а хургьнацар итт минутал совгIа. Докладе тIа къайла ца хьош дувцар балха новкъарле еча кхоачамбоацарех а динза дисарех а лаьца.

Соахкарча собране аьча отчетни докладе тIа издаьдар: гойтара агитаци вIаштIехьъяккха, цIе уголок е, дисциплина дикагIа хилийта, аьнна. ХIаьта цеха администрацено цехера тхов, ий, вентиляци тоаелга тIаднллалар.

Цу даькъе даьр фуд? Тхов тоабе вIаштIехьдаьннад. Вентиляци, хьалха санна йоацаш я. Ий тоа ца деш дисад. Недаькевс на аллара... Ду хьаькелье дош дийцад заводской партбюро а, директцена а хоьш да из.

Алхха ий тоа ца дар бахьан пайда эца йиш йолаш хилац зIамигача механизацех. Кулгашца дIа-са кхахьа езаш хул деталеш. Цу гIулакха бехке я администраци, боагIача бесса шоай тороех пайда эцара цехере а кхьича службай а вах оарцагI ца бахарах.

ТIаккха тоаевна йиштеш дисциплина? Коммунисташ из гIулакх теркалдеш хиннабац оалилга яц. Собранешка цхьаццабарий ледарлонех, балха тIа шоашкара цар гIалаташ дувлийтарах дешаш дувцаш моттигаш хиннай. Бакъда, цох кхоачамбаь Iе йиш йолаш дац цехера хьалаш. Дисциплина чIогIъяра тIебарзабаь бу болх цхьан кога тIа ца бакьхача баргбац. Моттигаш нийслу оборудовани ехе, из тоаелга хьежаш ха йоаккхаш, е кхыдола производственни кхоачамбоацараш хул. Цар, хиннца дIа а ца бохайташ, юкъагIбут болх.

ХIара собране яхар санна дувцаш дале а дуккхача хана денз цхьан меттера ца доалаш дола гIуллакхаш а да дукхаза. Йинза йисай вай лакхе хьоахаль хиния цIе уголок а.

Эсала бу комсомольцашта юкъе беш бола болх а. Отчетни юкъа царна юкъера цхьа саг ...парке чдевалла хьанийцав, кандидат веш. Парте мугIарашка хьавца йиш йийчеаь саг вац. Нагахьа санна парторганизаце цар балхах лаьца дош дийца е комсомольски вожака отчетага ладийгIа даларе, кIоарга цар гIуллакхаш тохка а тохкаш, шоай болх тоабе, шоаш болаш болга дIахайта тарлора комсомольцашта. ХIаьта цун балха тIахьожам а новкъостал а лоаттадара даьри ца деш дисари фуд хоьш-м дац докладега ладийгIача.

Цу даькъе коммунистий тIагIертта къахьега деза. Яхьа идеологически Iалашю еча шеи моттиг дIалаца еза гойтара агитаце а массово-политически мероприятешна а.

Собране къамаьлаш дир коммунисташа Султыгов Гирихана, Аушев Бадруддина, Аушева Лидас.

Султыгове аьлар:

— Укхаза мел дийцар дерригa бакъда. КIезига болх бу вай массане а. Дукха новкъарлеяш яле а, уж юстарйоахаш, царед котдувза деза вай. Цехе, гаьна ца доаккхаш, вIаштIехьаккха еш гойтара агитаци. Воаш а дагIа производстве хьалхилаттаю хила деза. Наха ца ховр, ужаш ца хIиттадолча гIуллакхаш тIа, кхетама болх а беш, духтIабаха беза. Коллектив кхы а доккхагIа дола декхараш кхоачашде могаш я. Иштта ледара дIахо болх бе мегаргбац. Цу дешашта шедар раьза хилар.

ДIахо къамаьлаш дир Аушева Лидас, Аушев Бадруддина, цар а баьнар Султыгов Гирихана аьнвар. Парторганизацеро дIадийхар болх тоабелга, эррагача участкашка ше еш йола влияни чIогIъелга.

— Отчетни юкъа кхоъ собрани мара хиннац. Коммунисташ тайп-тайпарча сменагIа болх беш хиларца уж кхы гулбе ца могаш йисай парторганизаци. Цу дерргаве хьагойт коммунисташ цига аха тIера боацилга, цар шоай дисциплина а хила ма йоагIара йоацилга.

Цехови парторганизаце баь болх бIарчча хьанийцача могa а баь, собране дIахо йодача хана организаторски, политически боахама болх тоабара тIаберзабаь соцам тIайийцар. Бакъахьа даь хIама да цу тIа хIаьа ледара латта къаьст-къаьста гIуллакхаш, уж бокъонгахьа даха деза вах белгалбаьха хилар. Иштта, дисциплина товзра тIахьожам лоаттабелга тIадилар коммунисташ нов. Тулаша Шайсуловa — цеха начальника декхараш кхоачашдечоа.

ХIаьта комсомольцашта юкъе бу болх тоабара даьние, бехкенхаьа Султыгов Гирихан хургволаш оттадир.

Бакъда, шкьоаза - ремонт дама а кхьича хIамаьнна дувцадена декхараш алхха цар шоай низаца IалашIергдолаш дац. Цудухьа царна эшаш дола гIо деш хила еза администраци а завода партбюро а. Цар кхийна тIахьожам лоаттабе беза цеха коммунисташа эшар лоаттадеш, цар болх мишта оттабаьб хьожаш. ХIаьта цеха коммунисташа шоай авангардни лоархIам бизза кхоачашбе беза, кхьича мугIарерча къахьегамхоашта балха тIа а вахаре а дика хьонхам а гойташ.

Цехови парторганизаце секретаралла юха а хержар Ведзижева А.

М. АХИЛЬГОВ.

Балхлочун увлаш

МАССАНЕГА КХОАЧА ГIУЛАКХ

ДIабахача ворхI бетта моакъаш дIахьа дахьара плен 114,1 проценти уж вагонашта чIадотгарэн-Iодоассадарен план 107,3 проценти кхоачашйир оаха. ХIаьта, тха толамаш кхы а доагIа хургдар цхьайолча предприятеша ханнахьа мовцхьаш тIера Iо ца доассадеш дукхха ха йоаккхаш вагонаш ца доаттайоре.

Шоаш пачча хьалкхенна доккхий зедаш дерал совгIа тха болх лергIа дIабахара а чIогIа новкъарле ю цар. Бакъда, Аргунерча Цемош деча комбината, «Аргунводпром» яхача объединене, Шалинска райпо, хьмар деча завода, «Пищемаш» яхача завода кулгалхой дукха сагота болчоа тара бац вагонаш йоагIача моменте дукхха а дукхагIа ха йоаккхийташ шоаш лоаттаяра. ХIана аьлча, цар нисара теккхац детташ дола гIод, предприятие чотагIа дIатехх ю. Сога хьаттача из нийса дац. ХIара кулгалхочун алапе чотагIа гIод дIагекхара вещагахьа шоаза кIезигагIа хургьяр вагонаш сейца латташ йола ха.

Хьажал цо мишта сурт да тахан вайна гуш дар. Духхьал дIабахача ворхI бетта шоашта товараш дахьаш ена вагонаш тIера моакхаш Iо ца доассадар бахьан долаш предприятена хинна зе 3084 сом да. Цул а «котъьхилай» «Аргунводпром» яха объединени, цо 1,3 сахьата нормагIа йоагIача 9,1 сахьата лоаттаяьй вагонаш Iо ца йоассаеш. Из бахьан тенха зе 5328 сомм 20 кепиги да. Аргунерча Цемош деча комбинато а чIогIа новкъарле ю тха болх лергIа дIабахийтара. Цо дIабахача ворхI бетта 2280 сом гIод тенхад вагонаш сайца латтарах. Къастта шеи тайпара «рекорд» яьккхай вагонаш сейца лоаттаяра «Грознефть» объединенена чуйоагIача Меснер-Юртарча производственно - технически гIулакх дара йолча база. Цо тенхе гIод 7843 сом да. Цу база юа моакхаш Iо ца доассадеш цхьайттаьлагIчех шийттаьлагIчех кхойттаьлагIчех августе 25 вагон лаьттар. ДIалархIал оаш нормагIа цу базе вагонаш Iойоассаяра хьакхаш дукха оа ха 2,8 сахьт мара дац. Вей доккха зе да цу предприяте деш дар.

Вагонаш сейца латташ йола ха ма хулла лоацъяра лаьрхIа оттаяь график я хIара промышленни предприяте. Дийнахьа а бийсана а де деза моакхьеш тIадоттарен Iодоассадарен балхаш.

Духхьал цхьан сага бехкагIа, цо хиннахьа йоакхо ца ярах зенаш тенх дукхача предприятеша. ХIаьта, из саг дукхагIча даькъе кулгалхо ва. Цу наха хиннахьа вагонаш йоассаярга хьежнка динагIа дIагIоргбар тха болх а. Укх август бетта дукха балха-сахьаташ дайлад тха управлене машинистий мукь тIаботта дIайийна еа вагонаш на йоассаеш лоаттадар бахьан долаш. ХIаьта, уж сахьаташ хьаьIашна техача царех деноп хул.

«ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдииеш хьадер дукхагIех хилайтаI» яхача девизагIа болх беш да тхо. Цу даькъе дика толамаш доахаш хиларца белгалбаьнна вах дукха ба тха управлене. Уж ба диспетчер Г. Шишкина, къахьегама ветеран боахло М. Сальхов, машинисташ Ибрагимов Шарпудин, Шулак Владимир, машинистий гIонча, къона коммунист Хасмиков ВахIид, иштта кхыбараш.

ХIаьта, цар болх ма хетта дIагIоргбац дисциплина дика хиларах цар масал тела рахь, хIана аьлча, вагонаш сайца латташ йоаккха ха лоац ца йича. Цхьанкха саг сатийна Iе йиш йолаш хIамe дац ма, са фу бала ба аьнна.

Тхоаш коммунисташ хиларах тарра (хIаьта управлена да 47 КПСС член) оаха вагонаш тIера моакхаш Iодоассадара гIулакх ясала долча предприятей кулгалхой, партийни организацей секретараш хьайхабар дукха ха йоаццаш хинначa тхоай партийни собране. Хийла кулгалхочун цIийвала а тхона хьалхашка бехказала а вийзар цига.

С. ЛЕПНЕВ,
«Аргунпромжелдортранс» яхача управлене тепловоза машинист.

КОММУНИСТА НРАВСТВЕННИ ДЕКХАР

Къахьегара тIера болаш, нравственни дог-цIена болаш эггара хьалха коммунисташ а царга гIолла берригa къахьегамхой а хьалкхебар — партийни организацей балха юкъмоттигера гIулакх. Цу хьакъехьа парте ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо дIедийхарашца хьалхле а лелаеш, хоалам болаш болх беш я «Грознефть» объединене парткома а цун подразделеней партийни организацеш а.

Хоьш да, саго вахаш йоаккхача хана тайп-тайпарча хьалашка цун сакхетам, самалаш дегIаухаш йолга (дезале, школьни йоалача учрежденешка, школе, дешара заведенешка, къахьегама коллективашка, нахаца цхьана вахача).

Из кхета а деш, объединене партком кхетам балара дерригa гIуланх комплексни хьисапе чакхдаха гIерт, цун дерригa доакъош вIашн вIехка дувзалгeн уж тIа-тIа деғIаухаш хулгеи Iалаш а деш. Лохерча звеньяшкарча партийни организацешкара, къахьегама коллективашкара хьалeх шоай кара йолча методехи средствеехи пайда а ийбеш, наха кхетам балара шоай декхараш уж тIагIертта кхоачашдеш хулга.

Укхаза къаьстта боккхача лоархIама я къахьегама коллектив, цига латта морально-психологически хьал.

Цудухьа къахьегама коллективех долча Законага хьежна коллективай барт чIоагIбара, уж дегIайоалаяра, из дерригa бухсоцаш цар хьадер доккхагIа хилийтара, кхетам балара цар функцеш чIоагIъяра тIаберзабаь хьадда болх чакхбоах.

Тха объединене кIезига яц шоай болх творчески беш, хаддаза кердачоа тIаккхуваш, кхоачамбоацарашца машар боацаш йола коллективаш.

Хьаьдаргья вай Октябрьски Революце орден лелаю «Старогрознефть» НГДУ коллектив. Укхаза хаддаза эргайоахаш тоаю къахьегамхошта, къаьстта кагирхошта, интернациональни, атеистически, патриотически кхетам балара формаши методаши. Цох хьахиннар фуд аьлча, из да лерттIа къахьегара а салаIара коллективе довгIа хьалаш Iалашдар, наьха хьинар айдалар. Цунца цхьана уж нравственно а дIахо догIаахар.

Республика мехкдаьттахошта юкъе эггара къанагIйолча цу коллективе чIоагIа хам бу революционни, тIема, къахьегама традицей. Укх тIеххьарча шерашка коллектив ше а хиннай дукхача патриотически боламий инициатор. ХIаьта цу дерригнех хьахиннар карарча пятилетка диъ шера планал совгIа хье а даьккха 100 эзар совгIа тонн «Iаьрга доцуа» пачча хьалкхенга дIадала карагIдалар да.

ХIаьта коллективе беш бола берригa болх тIаберзабаь ба тIа-тIа къахьегамхой вахара хьалаш тоадара. Царна лаьрхха укхаза укх тIеххьарча хана хьалдаьд 20 эзар квадратни метр йола вIеноаш, шиъ берий комбинат, санаторий-профилакторий, общежитии, къахьегамен тIемен сийлен музей, Каспийски форда тIа мехкдаьттахой дезалашта салаIара цона. ХIаьта белгалдаккха дезаш да наьха хьал-гIоро айяра тIадерзадаь гIулакхаш укхазарча партийни комитето, администраце, общественни организацеша, хаддаза шоай теркама кIала доаттаделга.

Коммунисташтен парте боацараштен идейно-нравственни кхетам балара даькъе чIоагIа ваттув боалийташ хIама да уж политдешара юкъеозар. Цу коллективе йоккха идеологически актив я из болх беш: 50 пропагандист, 300 агитатор, политинформатор, лектор, докладчик. Цар подразделеннй коллективашка бань ца Iеш, вах бахача а бу агитационно-массови болх.

Цу коллективо къахьегамхошта хинна ца Iеш эррегача Къаьнача промыслашкарча наха а кхетам балара бокъонца бола кхуврe хинна дIаэттай укхазара музей. Цунна кулгалдеш я коммунист Плохотникова Валентина Феликсовна.

Укх тIеххьарча хана шеи болх кхы а лаккхагIа лакхе тIа бовлийташ тоабаь управлене профсоюзни комитето, цун активо. Цунна боагIа лостам телаш я комитета председатель Коновалова Генриэтта Павловна а. Из бахьан долаш дика айбенааб Пролетбата цIератIча ДК а кхьича цар клубой а болх.

Къахьегамхошта идейно-политически кхетам балара, къаьстта интернациональни патриотически кхетам балара даькъе цу коллективо беча балхах дола дош дийцача объединене парткомо белгалдаьккхар, коллективо цу хьакъехьа дикка опыт Iоаьлга, хIаьта кхьича организацешта из йовзел Iомаей мога а йир.

Нравственни кхетам балара гIулакх бакъахьарча тайпара вIаштIехьдаьккхад Старогрозненски УБР-е а. Цу шинна а коллективе иштта корта болаш из болх вIаштIехьбаьккха хилар дуккхача даькъе цар кулгалхоех коммунистех К. И. Иванискехи Ю. А. Лутовиновахи тийша да.

Бакъда, долаш да кхьича тайпара дола масалаш а. Укх тIеххьарча хаинальца Грозненски УТТ начальник волаш вар Э. А. Аракелов. Цунга цхьа санна дукхаза дIаьхадар коллектива кулгалделга цо ниийса дIахьош ца хиниилга, шинна карарча наха хьонхам душ воацилга. ХIаьта цо а УТТ партбюро секретара И. Т. Овсянникова а гIулакх тоадергда оаха. Яхаш дуккхаза дош деннадар, бакъда, цар яхаря бокъонца долаш дара вIашагIкхеташ дацар. Начальник балхара дIаваккха вийзар, хIаьта секретарь партийни хьисапе бехктокхаме ээар.

«Марса ЖIовн» яхача Московски металлургически завода болхлошца ше вIашагIкхийттача хана нов. К. У. Черненкос аьлар: «Вай строя низ боарам боацаш совбувл вах сакхетам болаш хиларца... Керттердар — идеологически болх къахьегама коллективе. Юхьанцарча партийни организаце берггболаш чIоагIагIа чуберзабар». Цудухьа объединене парткомо лохерча звеньяшкарча коммунистий балха лоаттабу тIахьожам а ду новкъостал а чIоагIдаьд.

Из дерригa чулсацаш я объединене а цун подразделеней а социально дегIаахара оттаяь планаш, цу гIулакха тIадерзадаь да тхьанцига деш дола социологически тохкамаш. ХIаьта объединене парткомо ше перспективни планаш уттаеча хана а уж материалаш ларде еха.

Кхетадеш да вай хана кагирхой хьехамхочун декхар Iалаьмате боккха лоархIам болаш долга. Дукхача даькъе цох а тийша да из нравственно цIена уйлаш йолаш, советски гражданин санна дегIавена хилар. ХIаьта болхлой класс даим хиннай шийна когаметта оттаргдоала ноахал хьедкхедара хьанъехьара шийна тIалатта бехктокхам бовзаш. Цунна доладеш да объединене хьехамчий болам тIа-тIа дегIаухаш хилар. Цу гIулакхо кагирхой профессиональни кийчо лаккхьа да Iеш, чIоагIа гIо ду уж нравственно а идейно-политически а дегIаккухаара.

Цу дешна бе боагIа вах а беш, оаха хьадех къахьегама коллективашкара шоеш социально дегIаахара декхараш кхоачашдеча, коллективни договораш уттаеча, социалистически декхараш тIаоцача, из вIаштIехьйоаккхача хана из дикка терладелга.

ХIанз объединене болх беш да 1300 хьалхачо, шоашта юкъе 750 коммунист а волаш. Хьалха белгалданза бовзаш ба са уж фуннагIа-моллагIа даь дукхагIа кудийтилга а доалаш, уж бокъонца шоай декхар кхоачашде мотергдолаш, кийчбара тхо чIоагIа терко тIаухийташ долга.

ХIаьта балха стаж мел йоккха хуле а хIарене вIаштIехьдаргдац ПТУ-аш яьха хьаухача кагирхошта боагIа кхетам бала. Цкьа-дале, вы техника дика йовзаш бола нах. ШоалагIа-дале, идейни а культурни а даькъе дегIаеза хила веза. КхоалагIа-дале, педагогики психологеи лардаш йоаза а йоаааш, кхетам балара говзал йоалаш ца хиача дарглац.

Цудухьа оаха доккхал а хам а бу тхоай толамагIболча хьехамчий. Царех ба «Старогрознефть» НГДУ-ра Д. С. Солнышкин, С. А. Абитов, Н. Ф. Черемухин, Старогрозненски УБР-ра Г. Ф. Рожков, А. А. Дахшукаев, «Октябрьнефть» НГДУ-ра Н. С. Гречаный, А. М. Мишутин, дуккха кхыбараш. Цар шоай дега йовхал дIалу кагирхошта, уж балха тIера, эздий самалаш йоахкаш хургболаш хьалкхебу.

Берригача мехка а мехкдаьттахой къаьнагIйола район лоархI Грознех. ТIаккха кхетадеш да мехкдаьттахой династеш а вайцига шортта хилар. Укх тIеххьарча хана пар сий делга а уж дуккха нах гулбеннача моттигашка хестаелга а шоай балха шерагIа юкъеккувл партийни а общественни а организацеша. Цу тайпарчарех я Солнышкингlар, ЧевичаловгIар, НовиковгIар, БабуковгIар, БетировгIар, ЗужаевгIар, иштта кхьичар ярaш.

Къахьегамхошта идейно-нравственни кхетам балара гIулакх чоалхане а аттачарех а дац, цудухьа из шаблон йоацаш леладе, тIа-тIа кхетам балара, пайданегIа йола керда балха формаш юкъехкувла гIерт.

Укх деношка чакхдаьккха дергда тха цхьайолча коллективашка деш дола социологически тохкамаш. Тхо ха гIерт партийни общественни организацеша беча кхетама балха эффективность мел лакха я, диках тешараш цу коллективашка дукха а кIезига ба. Массанахьа дIадоладенад къамаьлаца агитаци еча кадраш та аттестаци елга. Цу дерригне карагIдоалийтаргда вайна юкъе беш бола кхетама болх кхы а хьаддагIа лелабе.

Объединене шерра хьалаьцаб москвичашеи ленинградашеи «Коталон 40 шу дешара сийна — 40 тIеддикача къахьегама цIира» яхача деназагIа дIаболабаь болам. Цун маIан селех латт аьлча, из латт пятилетка заданеш хана хьалха кхоачашъелга хIара къахьегама коллективо Iалашдарах. ХIаьта хинаш дикка хьалха 3,5 шера заданеш кхоачашъе лаьтув баьннараш а кхьичар а шоашта кхы а доккхагIа дола социалистически декхараш тIаийдаьд. Тхоай сагоатагIа дола гIулакх дерхI оаха уж кхоачашдара тIаберзабаь организаторски, боахама, идейно-политически болх тоабелга, мехкдаьттахой хьинар айделга.

А. ЧАПАНОВ,
«Грознефть» объединене партийни секретаре заместитель.

Гудермесски локомотивни депо дукхачу болхлоша чIогIа лоархIаш сий долу ва тепловозашта ремонт еш вола слесарь, коммунистически къахьегама ударник Епифанов Василий Васильевич. [illegible] дог гIоьдеаш [illegible] декъашхо [illegible] сий коллективе. Цьаьнкха смена дIаяьхийтац цо шен норма 130 — 140 процент кхоачаш да еш. Шеи опыт чIогIа раьза волаш дIа а луш, цо хьалхьебаь говзаичаш иттац ба укхаза. «Декада отличник» яха сийлен цIе а елай цунна.

СУРТА ТIА: слесарь В. Епифанов.

В. ЭСАУЛОВА сурт.

ЧАМ БОЛА МАЬКХ

Репортаж

Малгобекски маьхк еча завода технолога Булгучева Аьсета смена дIайолаеннай тахан делиъел тIехьагIа. ДукхагIча даькъе цу бригада коллектив кагирхоех латташ я. Аьсет ше укхаза балха ена а яц дукха ха, бакъда ший говзал сиха кара а ерзаяь, укхаза дуккхача хана болх беш хилча санна дIаIемар из коллективе. Мехкараша белакъежаш шоайла къамаьл а деш дIаболабу шоай болх. Машиний татана юкъе гIолла хьахоз кIай халаташ дувхарий зовне белар. Кадай, са а къердалуш бу пар шоай болх.

ХIара денна маьхка хьаж етталу кIай халат сайна тIа а дийхе завода кертгерча инженераша Т. В. Мановицкаяна бод хьонхабеш йолча Т. Мальсаговайна тIайода со. Тамарена гонахьа латт доккхий пьш, цар чу хьалсовсарга хьежаш латт бод, пигара из кхоач Эсмурзиева Мовлатхая йолча, цо бод маьхкашта яьча кепашка чуботт. Уж кепаш кхоач цIи йоагаеш йолча Х. Яндиевайгеи, маьхк йоттача Х. Цокиевайгеи, С. Богатыревайгеи. Маьхк кийчча йолча конвеера юке тIайода со.

— Тха професси эггара машарегIа, къаьнагIа я, — боах Богатырева Саиета, — тха къахьегамах хьахулар — маьхк хIара цIагIа кхоач, хIаизарчоа пар дегаш хьесташ а я из. Цу гIулакхо кхы тIа а хьинар айду тха.

Булгучева керте латта бригада я а я дика къахьегаш. Ах шера планагIа арахеца йоагIараш 890 тонн мара еце а, мехкараша арахийцай 950 тонн маьхка-булочни изделеш. Къонача бодхлошта лаала укх колективе къахьегаш ба дукка шераш маьхк хьаяра дIаденнараш а. Уж кийча хул эшаш моттиг хилча къоначарна гIо де а хьехам бала а.

Маьхк еча завода ков хIетта етта яьннача маьхка хьаж йоагIа. Кердача, чам болча маьхках йизза йола лотокаш чуйттаю маьхк кхухьача машинаш чу. КIезига ха яьлча говзача кулгаша хьаь из Iоттаергья махе шоай шун тIа.

Малгобеке нийслуш да цкъаза ханнахьа маьхк тикашка ца кхачар. ХIаьта цкъаза маьхк ше а хилац наха езалургйолча тайпара. Цхьабакъда, Булгучева Аьсета сменагIа нийслац цу тайпара хIама. ХIаьта Малгобеке сий йола маьхк чам болаш хиларах тийшар со айса цох чам баьккхача.

М. КОРИГОВА.

«Сельхозтехника» Победински объединене шофер волаш болх беш ва Хасиев Султан. Цхьа бутт, квартал, шу дIадахийтац цо ший новкъаш дIа-са кхахьара план тIехкхоачаш ца еш. Ше йоккха опыт йолаш болхло хиларга хьежа хан-ханнахьа технически обслуживане а еш, кхы тIа эшаш дола кулг а тохаш лерттIа доал дарах делара коэффициент лакха йолаш болх бу цо ше лелача грузовика.

СУРТА ТIА: «Сельхозтехника» Победински объединене хьалхарча шофер Хасиев Султан.

З. БАТЧАЕВА сурт.

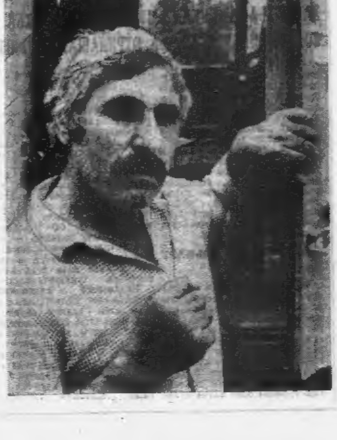

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргIанара заседани хилар. Цига дийцар агропромышленни комплекса кулгалдара керда форма лоархIаш йолча РАПО балха тIахьожам лоаттабара Шалковской районни Совета халкъа депутаташа баьча балха хьакъехьа. Президиумо белгалдаьккхар, Шелковской халкъа депутатий районни Совета болх КПСС ЦК майски а (1982 ш.) цун тIехьагIа хиннача а Пленумашка хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара тIаберзабаь хилар. Балха керттера лостамаш белгалдахара, балха стиля боахам лелабара экономически методаши чIоагIъяра доккха гIо-новкъостал ду РАПО Советана райисполкомо, цул совгIа, торо хулийт цун юрта боахам а агропромышленни комплекс а дегIаяра хьакъехьа деча балхашка шийн инициатива лелае, массаза а къестаду шийн заседанешка РАПО белхана дувзаденна дош дешаш.

Райисполкома а РАПО Совета я. КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо оттадаьча экономически хьалех пайда а эцаш, кердача хьалашка баьча балхо доккха гIо-новкъостал даьд юртбоахама производства дегIайоалаяра.

Укх шера паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш, тха дохкара йола ах шера планаш кхоачашъяьй.

Цунца цхьана, Президиума заседане дийцад Шелковской райисполкомо районни агропромышленни объединенена кулгалдеча хана хилийта дола кхоачамбоацараш. Райисполкомо РАПО функцеш шийна хьатIиейеш моттигаш хиннай, боагIача тайпара дахкбаьбац агропромышленни объединене Совета бехктокхам. РАПО Совето хIана а тIехьа бизза пайда эцац объединене чуйоагIача организацей болх тоабара хьанъехьа шийна еннача бокъонех.

Заседане иштта белгалдаьккхар, цхьацца йолча республикански организацеша («Чечингушавто», «Госкомсельхозтехника», кхычар), районни агропромышленни объединене Совет юстара а йоташ, шоашта доадахьа йолча предприятешка дIаланаш заданеш дIайкхочийташ хилар.

Президиумо цу хьакъехьа соцам бир, халкъа депутатий Шелковской районни Совета а исполкомо а дикагIа тоадолда, районни агропромышленни объединене балха кулгалдара гIулакх, аьнна.

Президиума заседане дийцар горд. Грозныйрча Октябрьски райисполкома председателя В. Н. Жиганова «КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума а парте XXVI съезда а дIадехарашка хьежна халкъа депутатий Октябрьски районни Совета шоашта подотчетни йолча органашта лоаттабеча тIахьожама балхах» йолча докладега. Из дош кийчдеш а дувцаш а белгалдаьккхар, халкъа депутатий Октябрьски районни Совето боахама а социально-культурни а строительствана кулгалдар вIаштIехьдаккхара а подотчетни йолча органий балха лоаттабу тIахьожам лелхабара а уйла тIеххийта къахьегаш хилар. Совета сессешка массаза а шийн балхах отчет тел райисполкомо. Райисполкома отделийи управленейи балхашта лоаттабу тIахьожам чIоагIбаьб Совета массазарча комиссеша. Исполкома а, цун отделийи управленейи а, кхьича гIулакхерча наьха а балхашта тIахьожам лелабара районни Совета депутаташа пайда эц депутатски запроса боаьонех.

Президиумо иштта белгалдаьккхар Октябрьски районни Совето шийна подотчетни йолча органашта лоаттабеча тIахьожама балха хьакъехьара кхоачамбоацараш. Исполкомо а, массазарча комиссей а кхьича органий а отчеташ йоагIаш йола кийчо йий ювлац цхьайолча хана Совета сессешка. Массаза а яц отчеташка органий балха кIоарга анализ, гучадахац цар кхоачамбоацарий бахьанаш, хьахьоинхац цар балха методаш, стиль. Цхьацца йолча хана отчеташта обсуждени яр депутатий хьинар йоха долаш хиннад. Лакхехьарча Совета Президиумо ше баьча соцам тIа декхаре йир Октябрьски райисполком района территоре тIа йолча предприятей, учрежденей, организацей балха лоаттабеча тIахьожама кхоачамбоацараш дIадаха а тIахьожама функцеш кхоачашъяра бола Совета лоархIам лакхбе а.

«Комсомола партийни кулгалделга дIахо тоадарех кагирхошта коммунистически кхетам лучара цун лоархIам айбарех хьакъехьара» КПСС ЦК соцам тIарен, нов. К. У. Черненкос кагирхошца парте бе беача балха даькъе даьча къамаьлашкарча кхоадашкарен, положенешкарен хьадоагIа а республика халкъа депутатий Советий декхараш кхоачашдара мероприятеш чIоагIъяьй Лакхехьарча Совета Президиумо, хIаьта иштта, цига дийцар кхыдола дешаш а.

ВАЙ ПРОИЗВОДСТВА ДАЙ

ЛЕРТТIА ДОАЛ ДЕ ДЕЗА БОАХАМА

Вай мехка мел долча рузкъа цхьа де яц — къахьегамхой. Цар кара да деррига а. Халкъа тIаьхьожама группаша шоай керттера декхар лоархI массане юкъера дола рузкъа лораделга Iалашдар. Уж хьож къахьегама дисциплина а социалистически законность а мишта лораду, предприятешка йола торонаш гуча а йоахаш, къахьегама овсарле лаккхъешдар производстваье юкъеоз, балха тIа дола кхоачамбоацараш дIадахара нах оарцагIбоах.

Аз кулгалдеш йолча Ермоловски мехкехоза халкъа тIаьхьожама группе 16 саг чувоагIа. Уж ба хьинар дола, балхах кхеташ, юкъарча гIуллакхах дог лаза нах.

Тхоай балха тIа керттера дар бектал а доаккхаш, эггара хьалха план оттайир оаха. Цун цхьа лостам — тха предприяте чотах шоай боцхам товбе гIертараш юхатохилга дар. Иштта Сунженски Элеваторни улицашка бахача наха, сагага ца а хоатташ, мехкехоае хьечуйоагIача электроэнергех пероводахи дукхача шерашка пайда ийцаб цох доагIа ахча дIа ца а луш. Из декхар тIадужаш хиннад мехкехоза. Цул совгIа квартирашка бахача наха оттадаь ахча а хьалуш хиннадац. Тха группа хоржача хана цу улицашка бахача нахага хьа ца луш 6396 сом ахча доалдар. Атта гIулакх дацар из декхар хьадоаккхилга. Дукхача шерашка шоашта торр деш хиннача наха тигацар ахча хьатекха. Халкъа тIаьхьожамхой кхера баь е, сонцабе гIертар. Цох хIама хилазар. ЙоагI-йоагIачоа ийчеташ йир, хIара цIагIа чуухташ дIахайтар йоагаьча электроэнергех а пайда ийцача йIохкалах а пачхьалкхено оттабаь мах хьабеланза баргбоацилга.

Хала а атта а 3967 сом хьа а даьккха, мехкехоза кассе хьачудера. ХIана а хьа ца луш доал квартирашка бахарех дола 2264 сом. Дукхача шерашка квартирашка капитальни ремонт яьц, ихаш тIехьа доах из хьалулга. Халкъа тIаьхьожамхой из дош тохкаш ба хIанз.

Декхар хьадоаккхаш санна лоархIаме да кулга цIена боаца нах юкъарча рузкъа тIакхувда моттигаш дIакъовлар. Лекхе вай дийца кхоачамбоацараш хургдацар мехкехоза боахамах жоп дала дезаш болча наха — завхоза, энергетика, бухгалтере, юриста, кхычар шоай ханнахьа де дезар даьдаларе. Квартирашка чубахарех ахча хьадаьккхара доц суде дIачудала йиш йоалаш йисай бухгалтери, хIана аьлча зама дIадеххача бесса ордераш е йоалаш цу цIеношка беха хайшабац уж нах. Цхьанна а баланса тIа а учете а доацаш, дисса хиннад йоахама цхьадола цIеноаш. 1963 шера дена балансе хийна дац Шалажие яхача юрта хьалдаь шин цIа. Иштта, учете доацаш хиннад Урус-Мартане мехкехоао хьалдаь кхы шин цIа а. Цу чу бахача нахага ордераш а яц, е квартплата луш а хиннебац.

Уж кхоачамбоацараш дIадахара мехкехоза чудоагIа деррига а цIеноаш учете оттадаь. Сунженски Элеваторни улицашта реконструкци а яь, керда электролини йиллай, йовхал йоагIйоацаш паропровод товльй. Хьалха оаха денна буса 1046 киловатт-сахьат электроэнерги йоаеш хиннийле, хIанз 457 киловатт-сахьатага кхаьчай из цифра.

Уж кхоачамбоацараш дIадоахача дукха болх баьб халкъа тIаьхьожамхоша Гиеронимуса, Зеленкина, Вайтиева, Чадоевие, кхычар.

Каст-каста го йиш я мехкехоза гаража гонахьа дукха легковой машинаш латташ. Цар дай, цхьаннета ца хоатташ, шоай коа санна гараже гIолла дIа-юха уйхаш лелаш хул. Аккумулятораш зарядка е уттаеш электроэнерги йоагаю, тайп-тайпара ремонт еш пачхьалкхен материалаш дIаухийт предприятеца цхьаккха а гIуллакх ца доагIача наха. Из деррига а предприятие чотах да.

Цу тайпара хIама хургдацар энергетикаш, механикаш шоай декхар кхоачашдеш беларе. Шоай хинникъа уж оарцагIбаьхнабацаре хоаргдар царна электроэнерги, йоавдал селла дукха ийча ух.

Халкъа тIаьхьожамхошта мел чIоагIа тоххалой а ноторгдац массанахьа кхача, бIарглакха, цагахье санна хIаране шийн декхар кхоачаш ца дой. ХIаьта из ухказа ду ела йиш яц. Гараже хьачу мел йоагIа машина бIаргагу диспетчерски служба, цу гIуллакха лаьрхIа оттабаь хьахой ба. Уж шоашта гуннахьа доацаш санна латт. ХIаьта гаража коа хьачу аьлча а машина фу леладу, аьнна хоатташ бац механикаш, ремонтно - механически мастерской заведующи, кхыбараш.

Цкъа санна, дукхаза а дийцад пачхьалкхен машинаш шоаттен кIиранн деноша гараже лоаттаелга. Цох хIама хулаш дац. СалоIаш долча деношка тха машинаш го йиш я Грозне е Урус-Мартане базар тIа е кхыча молагIча моттига шоай гIуллакха йига.

Иштта хехкаш машинаш хилча, дуьца дезий доагорасмазочни материалацта кхом белга, царна эксплуатаци яра ха дIаьхъелга?

Халкъа тIаьхьожамхоша теркам тIалоаттабеча керттерча дешаех да хьунаш лораелга. Уйла а еш, къоастае еза хьу хьожаш йола моттигаш, ха деза хьалха, тIехьа малагIа га хоадае еза. Цунга хьежна хургда тIехьа тIабоагIачарна Iалама хозие а рузкъа я дуталга. ХIаьта лерттIа, дай хилара тарра доал дой вай хьуна? Дац.

Къайле яц, дагалеххачара вай хьунаш тедилга, хьахулаш йоагIа гаьнаш кхом ца хеташ йовелга. Хьу техкаеш йоагIача тракторо кIалхухь къона гаьнаш, дина дац хьунаш тедачара санитари хьалаш. Делянкашка пайда ца эшаш дукха тхьовроп юс. Уж йоагае балача нахага йохна мегаргьар. Хьунаш цIен а еш, дехча гулделга дIадехаш приказ а да цу гIуллакха теха. Цхьабаькъа, из кхоачашделга цIенхаштта хьадехац ухказа. Администраци декхарийла я ше тIайдеш дола социаш кхоачашделга Iалашде. Цехий начальникашкара, участкай мастерашкара хоадам болаш хьедеха деза хьу кхом а беш дIаухийтылга.

Ермоловски мехкехоза халкъа тIаьхьожама группо теркам тIалоаттабе безаш кхы а дукха дешаш да. Кхоачамбоацараш да сувенираш дахкхIа продукци арахьдача. Хица ийча табпара яц ухказа санитарни нормаш, тедахе чурча порядкай правилаш. Шалажера дахкех хIамаш хьеса йола цех пачхьалкхен комиссие хьама а хьаца, эксплуатаце хьайийца яц 1963 шера августа дена болх беш йоалаше а. Тоаде деза цехашка, лесничествашка тIаьхьожам лоаттабелга. Цу дешай уйла еш да тхо хIанз.

Х. АТУЕВ,
Ермоловски мехкехоза халкъа тIаьхьожама группа председатель.

Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза шурай комплексе укх шера хIара дийнахьа цхьа тонн шура дукхагIа дIалу пачхьалкхена дIадахача шера цу юкъа дIалуш хиннечунна мейсийча. Цига къахьегама овсарле лакха йолаш болх беш я доярка коммунист Даудова Яха. ХIара Iайтагаре шура дизкара плана дийна тIехкхоачаме да. Цул совгIа комплекса коллектива общественни захаре а дека лоац Даудовас.

СУРТА ТIА: «Гойтинский» совхоза дикагIоза доярка Даудова Яха.
З. БАТЧАЕВА сурт.

ДИКАЧА НАХАХ

ИЗ ШИЙ МОТТИГЕ Я

— Ираз долаш лелайоал Iа, — аьнна лоацо е безахха, полтув дIакхоедайр цхьан заморе кийсъавнача хьалсегIа Асета, ала а кхийна. ЦIентъча шийн полтона рузза [illegible]

— Ер-м тIаьхьа аз залар санна [illegible] хетац, ца лелаеш йиш я [illegible] ер ухказа цхьабараша [illegible] барзкъа доаду [illegible] пайдаьа доаццаш, [illegible] дукхелла а.

— Хьона гуш ма дий хIара шийн полтуе [illegible] санна йоацилга, — аьнна [illegible] Асет.

Иштта къамел дийа, задий гIулакх лаьца, безама дIахоьийт Тепсиева Асета шоай фабрике цIендаь барзкъаш дIадаьхьа оаха е хьадала [illegible] а сог. ТIехьагIа [illegible] оттадгIболаш рузза чу.

Из болх беш я «Химчистка» яхача Нохч-ГIалгIай республикански производственни объединени цхьайолагIа фабрике приемщица йолаш.

— Асет лакха приемщица Iац, — йоах цох фабрика директоре Скрипко Надежда Васильевнас. — ЦIендо барзкъаш хьадало оалача сагага ца дIайовзийт тха предприяти, барзкъаш хьайиола хIамаш цIенгъеш, ютташ, аьлча тохаш, басар деш, кхьдараш деш оаха бу болх [illegible] луш а пайдане а ба. Ше ухказа болх бача дий шера дукха нах ухказа шоай барзкъаш - хIамаш хьотала. баьнаб Асета.

Иштта наьц из дукхача шерашка цу фабрике болх беш хьабоагIаш кхьна кхалнеха я.

Ше сагагара хьайиш барзкъа, кхьйола хIама оттаьча ханна юйча е дикие тоаьь е хилийтарга хьоаь Асет. ХIаьта фабрике цхьаькха а болх бац цунна геттара дика ба ца [illegible] дика е [illegible] хIама дIаеш.

Доацаш, дитташа дегIаре из хьона машал дика боаз фабрике моттад, объединения. Наь бовзаш а цхьан задий гIуллакх деагIаш а а Асет. [illegible] шийн бовзам болийтаб ц. Цудухьа, коллективарча наха города Грозне Ленински района хьаьший депутате Совета депутатале [illegible] оттабир из. ГIалат а боаллазар. Тепсиева Асета кхоачашду шийн депутатски декхараш.

Ше депутат я, аьнна, из дитьа ба лоацаш Iац коллективе общественни захаре а. Из профорга член, дружинница а.

Асета болх баьб фабрике сменни мастер йолаш. ХIаьта цига болх бара из дукха Iайне опыт а йолаш. Из хьахаагIа болх бац хинай [illegible] шоа фабрике.

Ше накара шоаш дукха ма хьаанига а боаз бо йоаланзай Асет. Из хьалхейнай болхоча а къахьегамо а деза ла.

Бера хьие дукха дас [illegible] къахьега хьехача цуна дукхо [illegible] зама [illegible] къахьегарца шера сага ираз а сапаргIето оазар а хургдоацаш доаьийтад. Шийна цар даь хьахзар дизза хьа а ийцалх из. Цо иштта бовзабелйит къона кхалнеха къахьегам.

Ше фабрике йоаккхача зама Асета дукха михкарий Iомабьаьб болх ба. Цо Iомабь а хIанз фабрике дика болхлой лоархIаш а ба Эльмурзаева Бела, Мукуева Луиза, Джабраилова Фатима. Цар дика а хетам боаккх шоай хьехархочун.

Тепсиева Асета цIи йоаккх производстве хьалхаоттарашца. Балача нахе мо дукха дика гIуллакх даре шийн уйла а ше а дIалу цо.

Ю. ТЕГАЛОВ.

БЕЗА ХЬАЬШИЙ САННА ТIАЭЦ

ТIехьарча хана дикка тоабаьб тха районарча культболхлоша баххоште юкъера агитационно - массови а культурно - просветительски а болх.

Идеологически кхетам луш къахьегамхой кхетабара цар шоай балха юкъекхуьла формаш методаш хьахьокх укх факташа.

Ахархошта, хьайбаш леладераштa юкъе чIоагIа лоархIаш я Курчалоеверча, Автурерча, Аллероеверча, Мескер - Юртарча культура ЦIеной агитбригадаш. КIимарса деноша районе вIашагIъелла болх беш яр бархI агитбригада. Самодеятельни артисташ а библиотекараш а хьоашалгIа баха хилар кхай тIара a фермашкара а къахьегамхой болча. Везам тIабодаш, Iалаьмате чIоагIа самукъадоалаш ладувгIар наха. Шалински районин культура ЦIен агитбригада доакъашхоша Хадизов Тимура, Ильясова Зарес оалаш хиннача иллешка, хоза хеташ хьожар Масаев Хаважа деш хиннача халхарга. ХIаьта Мескер-Юртара самодеятельни артисташ — Магомадова Асет, Исханова Лиля, Солтамурадова Фатима, Теркибаева Мадина — массаза а беза хьаьший ба «Южный» яхача совхоза къахьегамхой.

Культура районни отдела кулгалхоша массаза а къахьетта йоалхо ю керда обрядаш, традицеш, кхыдола дика хIамаш вахара юкъеоаладара. Юрташкарча къахьегамошта къаьстта безаме хеташ чакхдуьл юртабоахаме кампанешта хетадаь цIейш — «КIи-марса цIей», «БIаьстан а къахьегама а цIей», механизатора, хьайбаш леладечун деноаш. Юрташкарча къахьегамхошта идейно - политически кхетам балара эттара дикагIа йола форма я из. Гермечук, Курчалой яхача юртарча культболхлоша каст-каста чакхйоах «Сиквеpам» яха салаIера. Советски Эскаре гIуллакх де бахха нагий нах ца къаьбахара, сег йоалаpр-яхар торжественни чакхдаккхара сайренаш. Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ветеранашца вIашагIкхетараш, кхыдар.

Идеологически а культурно - массови а балха центр хинна дIаэттад город Аргунера культура Дворец. Дукхаза хиннай ухказа йиш ца луш дагалатташ йола сакъердаме мероприятеш.

ТIехь - тIехьагIа кхы а дикагIа шоай болх тоабе лерхIаш ба Шалинска района культболхлой.

М. ЭПЕНДИЕВ.

КЪАХЬЕГАМ АТТАЧА БАККХАРА

Республике хьалхаттача промышленни предприятешта юкъе я мехкдаьттеи гази йоаха «Октябрьнефть» НГДУ коллектив. «Iаьржа дошув» гази аккхара план хIара шера тIехкхоачашьярал совгIа ухказа боккха теркам тIабохийт халача балхашта шерра механизаци юкъе йоалаир, наьха къахьегам аттача баккхар, мехкдаьттахой бытови хьалаш аттача дахар санна долча дешашта.

Хоеш да мел лоархIаме да наха болх беш йола моттиг лостам болаш, сийрда, цIена хилар. Цу хьакъехьа цхьа масал доаладергда вай. Цхьа шу хьалха чIоагIа воча хьале болх беш бар мехкдаьттеи гази йоахача шоллагIча цеха лаборанташ. Вьдеча, тишача цIалга чу яр лаборатори. ЛерттIа болх бе дог дагIацар наьха. Массехказа цу цIенна ремонт е езилга хьоахадьдар, бакъда, оалаш ма хилара, кулг дIа ца кхоачаш юсар администраци, хIана аьлча, хьем боацаш кхоачашде деза производственни дешаш дукха дар.

ХIаьта а лаборатори чуйола цIа тоаде вIаштIехьдаьлар. Уйнашта басар хьехкар, пенашта кафельни плитка тIалотайир, хийцар кораш, нIераш. Сийрда яьлар цIагIа. ТIаккха укхаза хьаьш йола анализаш а дикал даккхагI йолаш хьйе яьлар, яхиц белгалдехар специалисташ.

ХIаране хьабеча балха дикал цун балха моттигаш, хьалаш нийса вIаштIехьдахарахи тийша да. Цудухьа производственни, бытови объекташта реконструкци яра дукха теркам тIабохийт управление кулгалхоша.

НГДУ бригадашкара, цехашкара, участкашкара нийса производственни хьалаш тоаларца юкаенна мехкдаьттахошта тела предложенеш къесталра гIаьнагIъелла даьрхкIа комиссе а. Цунна юкъе боагIе профсоюзни комитетера, халкъа тIаьхьожама группе членаш, депутаташ. Цар бригадаш кхоачамбоацараш дIадахара лаьрхIа даьлда комплексни план оттаю.

ХIанзара мехкдаьтта производстве электрически энерги йоацаш цхьаккха дича хила йиш яц. Мехкдаьтта хьалъубда качалкаш, тайп - тайпара компрессораш, кхыйола чоалхане техника, механизмаш болх ца беш совцаргхьа электрически энерги ца хуле. Цу дукха цхьан сахьата а из йоацаш гIуллакх аттача аттан тоаниаш мехкдаьтта ца доакхаш дусаргда. ХIаьта производства из мел зе да хоеш ма дий. Цу тайпара кхоачамбоацараш хьахкагIа каст-каста нийслора. Къаьстта электроэнерги йоаций моттигаш хулар хиоттам во болча хана гураьха, Iай. Е мехо доаца замыкани йора аьшксаьргашта, е реле йоагар. Из бахьан доаца сахьата, шин сахьата юкъагIа боалар мехкдаьттахой болх. Дукха сиваинкаш сайца латтар. Из кхоачамбоацар дIаденикхара болхлой собранешка, производственни совещанешка, депутатски, трудовой заседанешка болхлоша, инженерно-технически болхлоша шоашкара предложенеш телар. Уж терхаме а йийа хIанз царех дукхагIа пайда дуьбараш хьаькъоаста а яь, ремонт яра йолча плана юкъейихьар. Къаьстта тишъйна электролинеш хийцар кердачарца, трансформаторни подстанцешта реконструкци йир. ХIаьта хIанз электроэнерги йоацаш цIаккха а сеца даттац мехкдаьтта промыслаш.

Мехкдаьттахой къахьегам аттача баккхара кхы а дукха хIамаш да хIанз, деш латташ, дая, йистедаьнна а. Мадала хьакоаргба вай операторе болх. Нагахь санна кхьалхагIа мехкдаьтта хьалъухьа станок - качалка болх бе йоадалба массахи хала опецай чакхьяхха йийша яле, хIанз магнитни пускателаш цIар тIа оттабича дена иттаза дикагIа бахьаба из белх, цу тIа кхерамзлей техника боъоацанна дидача геттара лоархIаме хIама да ца. ЧIоагIа барнал йоах операторашта шоай йоаккхо ирах.

ГIадауташ да наьха къахьегам аттача баккхаре гIуллакха управление кулгалхоша шийн ханнахьа тIерко еш хилар. Болхлоша тела предложенеш цхьаь цаI терхаме ца эшаш йисац ухказа. Иштта сиваинкашта капитальни ремонт еча цехе чIоагIа хало оар цхьайолча колонная фентайш болташ хьийоадаши дIатIайохкаши. Из доа болхлоша собране дийцар. Дукха хила ялале ремонтни доалахьа кхьахьар автоматически дIоагIаш. ХIаьта, из инструмент бахьан долаш кхоаза хIана бац аьнна, аттача баьдар наьха къахьегам. Производства мутIарефча, болхлой йоакхо кхта луш да чакхъяхача мероприятешта регистраци еча журналига хьежача а. Цуга хьежача гучадоал мел болх бу ерригача НГДУ коллектив, къаьстта кулгалхоша наьха къахьегам аттача баккхаре, кулг-кара деш долча балхашта механизаци юкъейоаларн, къахьегам лорабара долча дешашта. Цу хьакъехьа дукха масалаш доаладе йиш я.

Наьха къахьегам аттача баккхара гIуллакхо дIадех дукха материальни рузкъа. Дукхьал укх тIехьарча шин шера управлене цу гIуллакхага дIадахийтад бIь эзар сом совгIа ахча.

Цудухьа шоай еча йоамхойга хьежна дикача къахьегамца жоп а ду мехкдаьттахоша. Цхьабакъьда, нийслу производствех дог ца лазараш, шоай еча йоакхом хам ца бераш, социалистически доалахье лерттIа лора ца ераш. Уж тайпа бола нах «бийлу» хIара машинага, механизмага, прибороига, уж шоаш тIайхийна багIача гIирсага наьха къахьегам, рузкъа дIадахалахьах. Лоаммa аьлча, наьха къахьегам аттача баккхара тIаберзабаь дукха болх баьб НГДУ коллективо. Бакъда, хьалхашха латта декхараш кхы а лоархIамегIен чоалханегIен да. Уж дикаа кхетадеш ба мехкдаьттахой. ХIаьта, кхетадеча, пар цхьайтталагIча пятилетка дикагIа шера декхараш хана хьалха кхоачашде вIаштIехьдаргда.

Уж деррига балхаш кхоачашдеча дизза дакъа доацаш йола цехаш, бригадаш дукха я мехкдаьттеи гази йоахача управлене. Царех я яхье хьалхара моттиг а хьокхаеш, наьра кара тела ЦIе байракхи хьалхара ахчан премеи еча Хащенко Петр Иванович верте латта шоллагIча цеха коллектив. Мастер Кардунян Сергей Суренович верте латта карара кара теда ЦIе байракхи хьалхара ахчан премеи еча бригада.

Сиваинкашта капитальни латтан вIалее ремонт еча бригадашта юкъе, лоаркъча яхье хьалхара моттиг а луш, сийлен грамоташи ахчан премеш елар мастераш Баннаев Александр Иванович, Платон Владимир Матвеевич, Кобелев Александр Васильевич, Дахмаьгов Магомет Умарович верте латтача бригадай коллективашта.

В. РУБЦОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ШИНИ НАЬЪАГIА

Цхьа кIира хьалха советски кепайоазон тIа араденнача Ирландски общественни деятеля Ш. Макбрайда дьаьча кхайкарала жоп луш новкъоста К. У. Черненкос яздаьча письмона дунен тIа чIоагIа теркам тIа а бахийтаб, дунен халкъашта юкъерча кепайоазоно цунна шерра комментареш а я. Цун бальан кхетадеш да. Советски кулгалхочун письмо тIа цIаьхха а къаьтта дIахьекхад Советски Союз машаре тIаккхуш хилар, массане а деррига а герзаш дIадоахилга чакхдаккхара гIо де лерхIаш из хилар. Къаьстта чIоагIа багадаха дувц ВIашагIкхийттача Штаташка дика гIуллакхаш хилар долра тхона—шинна а оагIув боагIаш бола лоIам болаш а йолаш, — хIаьта хилалза а ца йоалаш шинна оагIов цIоза уйлаш СССР-ан США-ен юкъерча моттагIча переговорашка хилара йоккъоцца йола чIоагIа фундамент а йолаш, аха К. У. Черненко Делкаш.

Советски Союзо оагIонгахьара гIуллакхаш цIена хилар дIахьоекхаш дола масалаш дукха да. Советски Союзо шийна тIелаьцад шийн оагIоръахьара хьалха ядерни гера толаргдац аьнна декхар, мораторий оттаьй — из а алхха шийн оагIоракьарча порядкагIа—спутникашта духьалара гера цхьаннахьна а космически арена ла доахихаргдац, аьнна, кхычча пачхьалкхенашта. Цу дьакъе США-с а моллагIа гера космосе ца дохийташ юкхувоаргдолча хана. Варшавски Договора кхьча доакъашхоша цхьана НАТО блокага цо предложени еннай тIема низаш вIашн дуьхьала доаккхаргдоацаш а машара гIуллакхаш леларгдолаш а договор е вай, аьнна. ВIарча хьалхача социалистически содружества юкъе а я кхоачашьяц и нийсхони оагIонни цхьатарарча кхерамзлени принципаш ларда тIа латташ йола, шинна оагIонна пайдаьа, халкъай хьаштанга хьежна йолча соглашенешка бода никъ хьабелаш йола де дезача гIуллакхий программа.

Бакъда вокх оагIонгахьара дика уйла хьагуш яц. ВIашагIкхийттача Штаташ деррига а ду геранаш юадалга дIахо сихдаш иштта а чIоагIа кхоахадена латта дунен тIара хьал кхиеш. [illegible]

ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИ НИЗАШНА ВIАЛГIЮЛЛА ЛЕЛАДУ ГIУЛАКХАШ

ВIашагIкхийтта Штаташ цIаьхха а гIертай Гаргарча Малхбоален стратегически лоархIамегIа ярех йолча цхьан районе тIаьхьожам оттабе. ХIана дуьцар да август беттах хьалхара ах бутт чакхбалале тайп-тайпарча мехкий 16 кема минашца цига кхаьчача ЦIеча форда хьакъехьа. Египетски Iаьдалаш шоай мехка территориальни хишка патрулировани, Суэцки канала портаршка кемаш юкъ-юкъе досмотр йолаьй, инциденташта расследовани еш да.

Дунен халкъашта юкъерча хин наькъа тIара минаш дIайоахаш хиларах шийн тIема низаш регионе дукха дукхагIа хилийтара. ТIаккха уж цига дIачIоагIдаре долча бахьанах санна пайда а ийцаш. Вашингтон йоалаеннай Суэцки заливе ЦIеча форда тIен тIема техника а бIухой контингентaш а дIаккхуале. Цига дIадахийтад тIема кемаш, вертолеташ-тральщикаш, бIаьш тIемахой. Суэцки канале гIолла тIехдаьннад Пентагона НАТО гIолларча союзникий — Англен Францен тIема кемаш. Французски кепайоазоно дечв хоамех, ЦIеча форда тIара минаш дIаяхара вIашагIъеллай «координационни комитет» оалаш яр, цунна чубоагIаш, масала, США-и Англен заниеш а болаш. Мадарра аьлча, дуьцар да, ЦIеча форда бассейнерча Iарбий мехкий территорешта юкъьарчал доацаш юхе империалистически пачхьалкхенаш цхьана тIема командовани елгеа тIема кемаша шоай гIуллакхаш цхьана леладергдоаген.

Пентагонех НАТО гIолларча цун союзникийн акцеца дувзадена Iарбий мехкий политически гIоазараца дагадохийт «Ливанера «дукхача къамех дола низаш» оалаш хиннарий хьакъехьа, хIаьта уж юха дийнде гIертеш хиларех а дуц. Хоаш ма хиллара, цу низаша, эггара хьалха США немаша, авиаце, форда пехотинцаша, израильски агрессорашца цхьана ливански нах бахача моттигашка, итташ машаре баха нах а бомбеш, йоккхий тоьпаш, бомбаш чуйийттай. Иштта хоаш ма дий, Ливански къаман - патриотически низаш майра дуьхьалъоттери прогрессивни Iарбийн пач- [illegible]

ГIАЙГIАНЕ ДИ

Ольстере белгалдеш да гIайгIане ди. 15 шу хьалха граждански бохьонаш бахьан долаш болчу баьржача провинце «законности порядок» юхаоттаера аьнна бахьан а даьккха английски бIу чубоалабаьча хана дена. Из дар Къулбаседа Ирланде дукхача шерашка кхоахадена латта хьал тIема наькъаца тоаде Лондон лерхIаш хилар.

Из да — ирландски цIий эзараш болча наьха бIаргех Iоуха хий, тIем латта Iазап. «Аьшка бий» эгабеш пхийтта шера Лондоно лелаеча политико машара вIалла а гаргадоалаваьлац Ольстерера гIуллакх. «Кхерамзлен низаша» шеррача боарамe католически районашка операцеш яь, Англе колониальни доалдара дуьхьале ераш луццаш, лаьццарашта сакхарий хьисапе низаш деш, доккха Iазап тIаьттача ольстерски латтга сага боккъолаш геттара телхаеш кхиня ха хиннай из. Низаш деш хиларо хьадаьд дуьхьале яра низаш. Кризиса ала тIехь-тIехьагIа сийрла боалаш хьабенаб. Английски эскаро Къулбаседа Ирланде «машар беьча миссе» трагически итог — 2.400 саг гаргга боабаь, итташ эзараш човнаш яь нах.

Цхьа кIира хьалха кIирандийнахьа, боабаьча наьха список шеръеннай. «Порядок оттаера тIехьа къовсам лоаттаберийн специальни низаша Белфасте хиннача католикий машара демонстрацена юкъе хиннача дагха цIий Iо ахийтад. Из бIаргадайнараша дувцачох, карателаша духхьал дIа тIа а хьежадеш дийттад демонстранташта властивоа пхорч, чхьонкараш йийттай, цул тIехьагIа тенхабеш дIа тIа а кхуьйлаш полицейски машинашка чукийсаб нах. Кхалнаьха цIогIарч, узамаш, берий декхар... Цу дийнахьа шийн зIамига бери сесага бIара а хьежаш вийнав 22 шу даьнна католик Шон Даунс. Дукхаенешта хала човнаш яьй.

«ЦIий Iоухийташ хиннача кIирандено» хьалхьоалыьй ерригa Ольстер. Провинцерча городашка дукха протеста демонстрацеш чакхъяьннай. Граждански бохьонаш бахьан долаш къовсам лоаттаберий денал бохьонца дIахьоккхаш хIама хиннад дукха нах юкъе болаш хинна траурни манифестаци. ЧIоагIа гIайгIане болаш тIеххьара наькъавьккхар наха Шон Даунс.

Цхьаккха хIамаьца бехказло йоацаш «порядок леларераша» Къулбаседа Ирланде леладеча къизало чIоагIа гIаздигад Англе общественни политически гIоазараш, уж гIуллакхаш харцахьа лоархI дукхача мехкашкарча наха. Оппозице йолча Великобританей лейбористски либеральни партей лидераша хьадийхад цу кIирандийнахьа хиннача трагически событешка правительство малагIа лоархIам болаш хиннай хьожаш Iалашмате сиха публични тохкам деилга. Айлуш йоагIа политически скандал бахьан долаш Къулбаседа Ирландерча гIуллакхашта волча министра Дж. Прайора велалена яьй дерригача гIуллакхашта ше бехке а ваи. Кепайоазона хетачох, отставке эжа лаьрхIа ше хилар хьалхххагIе а хьакхайийнаь волча Прайора леладер, алхха цу тайпара леладер торн [illegible]

Ю. РОМАНЦОВ,
Г. КУВАЛДИН,
А. СТЕПАНЕНКО.
(ТАСС).

Масехк шарна дIаьхолла а 20 эзар сег [illegible]

СУРТА ТIА: [illegible]

Камера пресс — ТАСС сурт.

ИСТОРЕ ОАГӀОНАШ

ВИЗЗА ВОЛА РОССЕ ВОӀ

ГӀоргӀаьнна тӀема девтель, 1812 шера хиннача Даймехка тӀема турпал, талант йола а оригинальни а поэт, тӀема-исторически писатель хиннача Денис Давыдова кӀоарга лер йитай эрсий халкъа историе чухь.

Из хиннав шийа замана эггара хоалуш йола дика оамалаш йоахкаш а къаьстта шийа тайпара а вола саг.

Эскаро партизански болама инициатор а цун кулгалхоех цаӀ а хиннача Денис Давыдова цӀи халкъа даим дагалатташ а наполеонски гӀаьра дукхьала мохк мукъабаьккхара эрсий халкъо лоаттабаьча къовсамца чӀоагӀа ювзаенна а я. Л. Н. Толстой дешаша аьлча, из ва Ӏалаьмате боккха толам баьккха а 1812 шера хиннача Даймехка тӀом коталонна чакхбаккха шеко а йоацаш новкъостал даь а партизански гӀулакхаш юкъедоаладара эггара хьалхара гӀа баьккхар.

Денис Давыдова кӀоарга а Ӏалаьмате нийса а кхетадаьд Даймехка тӀом халкъ мукъадаккхара беш хилар. Из тӀом вӀалла тара а бацар мундираш тӀа а ювхад бола эрсий ахаркой наьха лаьтта шоашка кхоачаш а шоаш кхетадеш а доацача политически хьаштей дукхьа бовш хиннача дерригача хьалха даьча тӀемашта. Геттара кхы дар, ши бӀаь шера дукхьашха шийа лаьтта моастагӀа бӀарга а вайна, цхьа саг санна, шийа мукъале лорае гӀеттача эрсий халкъа 1812 шера дагахиннар. Декабристаша сов дика а нийса а белгалдаьхал Даймехка тӀом халкъо беш хинна тӀом хилар. «Наполеон Россе чуверча, тӀаккха эггара хьалха хайра эрсий халкъа шийна низ хилар; тӀаккха дизар эрсий дегаш мукъален уйлаша, хьалхагӀа политически тӀаккха халкъен мукъален уйлаша». (Бестужев).

1812 шерарча партизански болама майен латтар дерригача халкъа патриотизм ланхъалар, эрсий эскара отрядашца цхьана Россе шийа мукъагӀа хилийтара шоаша кхобеш къовсам лоаттабаьча шеррача ахархой массай турпалал бахьан долаш из хьахиннна хиларах. Амма цунца цхьан эпсарий партизански деятельность яр, «гусарствах» тарра, тӀема гӀулакхаш тӀаргчарна официальни тӀема бюрократически система гоама хиларо деган айдаьча тӀема оппозице форма. ХӀаьта партизаний оппозиционни уйлаш йолга хӀаьтте а хоаш дар Давыдова хьалхашна оттаяь партизански тӀема идея дӀа тӀа ца ецарал совгӀа, цунах ца тешаш а ца бешаш а хиннача тӀема гӀулакхаш тӀа хиннарий лакхехьарча гӀозарашта.

Давыдова дагь боккхача маьхера хӀама лар. 1812 шера хиннача тӀема историкаш хиларах тарра «эшалургнола» Наполеон эшара а цун эскар хӀалакъхилара а нертерен цаӀ мара доацен бахьан шелал хиннай яхача версена эрсий литературе массанел хьалха чӀоагӀа а принципиально а из дукхьаьвалар. Шийа «Московски поход» аьттув боацаш хилар шийа бехка хинна хӀама лацар ала гӀерташ из верси дагальцар Наполеон ше хиннав, из верси хьаллаьцар французски мемуарно-исторически литература, тӀехьагӀа юкъъеххар из эрсий дворянски историографена а. «Шелал яр-теш 1812 шера французски эскар хӀалакдаьр?» яхача шийа статья тӀа, Наполеона бӀуна цу «Ӏалама феномена хӀалакбеш влияни яь хилар» харц а ца деш, Давыдова, бокъонца теша а веш дӀагойт шелал французски эскар дехачул тӀехьагӀа. «ТӀема маӀане фантически из доацаш хиннача хана» мара этта хинна цахилар. Цо дӀахьокх из дохара бокъонца дола бахьан кхы хинна хилар: эрсий эскар толамаш а доакаш дика латар, Кутузова тактикаи стратегеи хьаллаьца цун турпалали яйденна хинна патриотически доги, ахаркошен бӀувои баь партизански тӀом, дерригача эрсий халкъа къонахчали майрали.

Дениса Давыдова яздаьча «1812 шера партизански действей «Дневника» запискаш тӀа я эрсий бӀуво даьча тӀемий эггара лоархӀамегӀарча эпизодий кӀаьхий фактически материал, цӀи хезача военачальниккий А. В. Суворова, М. И. Кутузова, А. П. Ермолова, П. И. Багратиона, кхьбарий лоархӀаме характеристикаш. Тоьнал ца беш битабац Давыдова тӀом лаьттача ерригача хана оагӀув оагӀоа а теха шийна уллув цецвоаккхаш майраля денали а гойташ тӀом беш хинна кхыбола цӀи хеза эрсий эпсараш а. Цунна эггара юкъе хьахиннача цу тайпара наха хиннав Нохчий мехкара ваьна ротмистр а волаш Дениса Давыдова партизански ополчене кавалерена хинна Александр Чеченский. Александр Чеченский вӀашагӀа бер долаш дӀаьэто хиннав Нохчий мехкара, хьал а кхийнав дийша а дийшад цо Россе.

Хьалхарчарца лу Давыдова шийа «Дневника...» записках тӀа ротмистра Александр Чеченскена характеристика. Къоасстадаь аьлча, цо язду из (Чеченский) вар «дегӀа лоха, векъа, дагӀаш мерий дукъ а долаш, бос бронзовни чо хьаргӀий тхьам санна Ӏаьржек бар, бӀарг кера бер санна бар. Оамал дорха, саха, хӀамо юхатохаргвоацаш, моастагӀал а доттагӀал а дукхьала леладеш, Ӏалаьмате чӀоагӀа хӀама карагӀоалаш, хӀаман кхеташ, хьисап долаш».

1812 шера тӀом болаш полка командир волаш хиннав Александр Чеченский. Французашта дукхьала яьча ерригача операцешна тамашийна майрали денали гойтад цо. Эрсий бӀуво французашна лоаттабаьча къовсама эггара лиргӀа хиннача эпизодех Давыдова яздаьрашка даллача, Александр Чеченске шийа полкаца цхьан тӀемаш дьа эггара халагӀча участкашка, моастагӀаша го баь чубисараш нӀаьхарбаьхаб, царна дагадоацаш атакаш а еш кхера а беш увлара баьхаб французски салтий, уж есаре кхийлаб. Из бахьнеш цун новкъоста Дениса Давыдова лунах яздарий цхьа выдержка йоалаергья вай. «Цкъа ротмистрах Чеченскех кхийттар хьунагӀа бийса а яьнха Волкера Вязьме болача новкъа йоагӀа кхача тӀабола фураш, — язду цо. Казакаш бӀаргабайна моастагӀа, шоай вордаш цунна тӀехьашкара тӀом бара сихха ах гона кепе дӀаоттае велар. Амма Чеченско ца алийтаяр моастагӀий цу построенех пайда эца, лов а даь дӀалаьцар транспорт». Иштта дувц Давыдова 1812 шера тӀом болаш Александр Чеченске лелаьдаьча гӀулакхех.

Наполеон вохаваьчул тӀехьагӀа 1813 шера Германеца тӀом хилар Россе. Цу тӀема юкъе а дакъа лоац ротмистра Чеченске. Дениса Давыдова заданех, 1-ча Бугски казакий полка керте а волаш вола из «Дрездена гонахье а цунна тӀадолха нийкъаш а мишта хьажен городах оалийн йола сведенеш ии».

Город Дрездена го беча а из йоаккхача а ротмистра Чеченска бӀуво даьхача толамех дувц 1813 шера 9 марта полковника Давыдова инерала Ланске цӀерагӀа шеяздаьча рапорта тӀа баьча хоама тӀе: «1-ча Бугски казакий полка командир вола ротмистр Чеченский тӀом беш белгалваьлар, из цуя оамал я. Вийнав: оберэпсар цаӀ, чоапаш яьй вить казакаш; йийна а чов яь а гевр нӀсен я. Кхераваннача моастагӀчо переговораш йолайир, уж иргӀа Дрезден яхача городах ах хьаллоаш аз кхоачарча дийнахье, хӀаьта айса чӀоагӀъьча уловей копи дӀалойт аз шун превосходительстване».

Ш. АХМАДОВ,
исторически Ӏилмай кандидат.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДИЗАРА ХЕТАДАЬ

СУРТАШ ТӀА: Советски районерра художественни самодеятельноста доакъашхой мехкарий халхар ден ба; [illegible] ли оалаш ба Малгобекара [illegible] Лейла Раисов АхмадовгӀар.
В. ЕЛИЗАРОВА суртащ.

ЙОККХА ЕЦЕ А ДИКА ПРОГРАММА

ДӀадахача шоатта дийнахь В. И. Ленина цӀерагӀча культура Дворецa паркерча, аркан эстрада сцена тӀа отчетни концерт делар Грозненски районерча художественни самодеятельноста коллективо. Программа йоккха еце а, хӀара номер дика кийчъяьи лакхача говзалца кхоачашъеши яр цун. Самодеятельни артист ва ала йиш йоацаш, бокъонца вола цӀихеза профессионал волаш санна говзен дикен дир «Лоамарой халхар» Амерханов Рамзана. Из да Рамзана шийа тайпара интерпретаци яь, вайна массанена дика вовзаш а везаш а волча Эсамбаев Махьмуда деш дола вайнаьха халхар. Цо вайга гойт дуке, лаьтта дезаш йола кура къонах, вехарцара безам. Иштта хоза а дика а, вай гӀозача вахаро мара кхолла йиш йоацаш сакъердаме а дар АтагӀарча районни культура Цӏен халхара ансамбло даь «АтагӀара халхар» а.

Сурт хоза оттадеш хиларца хьокашбарий безам тӀаозар цу халхаро а ансамбла доакъашхошта тӀаювхаш хиннача хозача костюмаша а. Кхы цкъаькха а цхьа дика хӀама дар цу халхаре — вовкхачa сагон йовккхача сагон даь бовккхийча наьха сакъердаме халхар.

Нагахьа санна художественни самодеятельносте хор яле — из самодеятельность стабильно болх беш я оал. ХӀаьта Грозненски районе цу тайпа шин хор я. Лакке вай цӀа яьккха АтагӀарча РДК вайнахьен «Первое мая» яхача колхозера казачийн хораш. АтагӀарча районни культура Цӏен хоро даьхар иллеш: «Са хьамсара НохчийчӀе, «Торжественни ди», Тематика, чулоацам, идея тайп-тайпара хинна ца Ӏеш, темп, ритмика, мелодика бе-бе йолаш иллеш, да уж. Бакъда, хоро лакхача говзалца хоза дӀаьхьар уж. Цу гӀулакха «бехке» вар цу хораца болх беш вола композитор, Нохч-ГӀалгӀайчоьнгӀай культура заслуженни болхло А. М. Халебский.

В. В. Маяковски «Новкъостаца Ленинца» хиина къамал» яха стихотворени хоза, безаме йийшар Петропавловски станична Совета председатела Нерштина Нинис.

«Первое мая» яхача колхоза хоро даьккхар «Тоале, хозае колхоза «завтта!» яхен «Аренашка гӀерым боаьр казачешка» яха казачий халкъен иллеш. Зрители дег чу дуьйлаш хоза дар уж. Попова Натальяс лакха «Сона деза лаьтта», вайнаьха кхалнаьха вокальни группо даьккха «Везачуйдара къамаьл», колхозница Капуба Марияс дӀаьлина вайна массанена довзаш дола «Даьхе», вайнаьха маӀача наьха вокальни группо кхоачашдаь «Новкъостах дола илли». Къаьстта хоза дийкар тӀехьара доттагӀчоа хетадаь хинна илли. Дуненна тӀаргча вала лоархӀаш а хоастадеш а доли доттагӀал, доттагӀашта юкъера безам, тешам дика боашхаш да из илли.

Во ацар Шаьларча самодеятельни артисташа гойта программа в. Цар репертуаре а дукха дар хоза декаш хинна иллеш, даь халхараш. Къаьстта лакха говзал йолаш вай эстрада хьисапе кийчъяь хоза формеш — хӀай востюмаш, Ӏаьрика цочамиш тӀаювхаш яр шалиний вайнаьха маӀача наьха вокальни группа. Эстрадни хьисапе хоза дийкар цу группа доакъашхоша лаьха «На часовне», «Зина», «Фатима» яха иллеш. Шаьларча самодеятельни артисташта юкъе яр «Лоаман зиза» яха цӀи йола кхалнаьха вокальни группе. Вокхьалдар аьлча, из шийх тилла цӀи баьъеси дика кийчбенна хоза мехкарий бар цу групле кхдии салаш хинварш. Шоаш санна хоза дар цу группо а цу группарча дукъо а декха «Яхийта!» яхен «Даьхе лораеш» яхен иллеш. Хоза дийкар кхьча кхалнаьха вокальни группо дӀаьлина Нурадилов Ханпашах дола, кхьдола, патриотически иллеш.

Шалинцаша гойтар массехк тайп-тайпара кхалнаьха а маӀача наьха а массой халхараш. Шоай тайпара безаме хар уж а. Уж оттадьр вар балетмейстер Чихадзе.

А. ВЕК.

МУЗЕЕ КЕРДА ФОТОСТЕНД

Ди сайрангахьа лоста ха яр НазранергӀа тӀемен къахьегамен сийлен музее со кхаьчача. Дукха лоархӀаме исторически материалаш, тӀема хаьшта хеталь экспозицеш йолча музея залашка гӀолла хьожараш кӀезига бац. Царна юкъе ба массехк новхалах бола тах. Цар хӀаране юхь тӀи гуш да кӀоаргача уйланга уж баха хилар. Музея залашка гӀолла хьежаш лелачарна, сона а санна дагуха хургда, Даьхе бахьан долаш, тахапара вай вахар иштта гӀоза хилийтар дукъ шоай са ца кходеш лийгараш.

ХьатӀадоагӀача Сийлахьбоккхача Даймехка тӀом тӀа Котало яьккха 40 шу дизара цӀейна иштта накъадолх шо аьнна шийга даьча хеттара моп луш, музея Ӏилман болхлочо Могушкова Тамарас аьлар:

— Дунен тӀа машар мел безаш волча сага, къаьстта вай советски наха, деза цӀей да Котало яьккха ди. Цу денна накъадолхаш тӀема сийлен стендаш кийч а еш, кердача тематикаш лекцеш оттаеш къахьег оаха.

Цул совгӀа предприятешта, школашта экспозицеш, стендаш кийчъеш гӀо-новкъостал ду.

Керда кийчъяьча фотостенда са бӀарг тӀаэтталга зийнача Тамарас йоах:

— ХӀаьта, ер хьона гуш йола выставка Коталон денна хеталь я, хьожачарна ер йовзийта кийчъяь обзор а я тха.

Покхача стенда тӀа сона бӀаргагу халача тӀема деношна шоашкара майрал гойташ, деналах ца бохаш, иштта са ца кходеш лийтараш. Уж ба: капитан Долтмурзиев Ахьмад, летчикаш Арчаков Хасолта, Костоев Ширвани, ше тӀом беш хиннача полка воӀ лоархӀаш, кхийтта шу а даланза хинна Арсанов Махьмад, Сталинградски тӀема доакъашхо Мальсагов Тухан, иштта кхьбараш.

М. БАРАХОЕВ.

Юьртара культура айе езараш цигара кагирхой ба

Укх шера Грозненча Нохч-ГӀалгӀай республикански культпросветучилище тийнаьллагӀа арахийцаб клубашта библиотекашта лаьрхӀа бола специалисташ. Къоваткъа совгӀача сага дӀадешад юкъера квалификаци йолча культболхлой дипломаш. Бакъда, цунна чакхдалац дешара заведение шийа питомцашкара гӀулакх, царна дӀахо буваам ца хуле. ХӀаьта дешара заведене лоархӀам по шийа выпускникаш кхела, уж профессионально шайна кхелара сагото еш хиларе хьежна айлу.

Тха училищо арахийна дешархой шоаш дӀахьожабаьча моттиге болх бе Ӏеш хилар тхона чӀоагӀа лоархӀаме да. Тха училищо таьъ шера кхоа эзар гарга клубийн библиотечни болхло кийчваьн. КӀезига бац тха выпускникашта юкъе де а доагӀаш оаха доккхаллераш а. Вай республика а мехка кхьеча а культура тайп-тайпарча доакъошка къахьегаш ба уж. Царех дукххачарна творчески хьаьнала къахьегарах сийлен цӀераш еннай, цхьабарашта пачхьалкхен совгӀаташ а луш.

«Вайнах» яхача Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен халхара ансамбле къахьегаш ба училища дукха выпускникаш, Х. Нурадилова цӀерагӀча драматически театра актер А Гайтукаев РСФСР Пачхьалкхен преме лауреат ва, Нохч-ГӀалгӀай АССР культура заслуженни болхлой ба Лидии Григорийн АгафоночкхоногӀар, «Асса» яхача Назрайн районa халкъа халхара ансамбле къахьегаш ва тха выпускник республика заслуженни артист А. Могушков, кхьбараш.

Лакхехьа дувцача дикаллашца цхьана кхоачамбоацараш а да культболхлой балха дӀахӀоагӀбалара хьакъехьа. ХӀанз а кӀезиг ба юрташка болх бе юхебуцашбараш. Масала, 1976-ча шера клубийн отделене арахийцача 36 выпускникаш тахан юрташка болх беш массехк саг мара вац. Фуд бахьан? Царех цаӀ да дукхача юрташкарча культура учреждений материальни база ледара хилар, культболхлошта чубаха моттигаш ца хилар, быта хьалаш эсала хилар, иштта кхы дукхадараш. Цул совгӀа оаха арахецаш бола специалисташ юрташка ца совцаш хилара керттера бахьан да — тха дешархой дукхагӀча даькъе горожанаш хилар. Цхьан-шин шера юрта болх бича ,сихагӀа цӀаберза гӀерт уж.

Из проблема сихагӀа къоастаяра. ШӀаккха кӀаьд а ца луш, юртара кагирхой культпросветучилище деша оттатӀаьехара тӀаберзабаь болх бе беза. ХӀаьта тӀехьарча шерашка цу тайпара болх чакх а боах оаха. Республика йоккхагӀйолча районашка юкъерча школай базе оаха хьийийлалай профессиональною ориентаци яра школаш. Цу школашка гӀолла оаха алсамдоах школай дешархой училищашара бувзамаш. Иштта чакхйоах гойтара-массови мероприятеш, училища художественни коллективай дешархоша вӀалагӀнхетараш, беседаш, литература обзораш, книжкаш лешарий конференцеш ю. Училища отчетни концерт а школа выпускникашта хета а дий, тӀехьара знонон тоача дийнахье оттаду оаха. Иштта оаха чакхбоахача балхо гӀулакх кӀезиг-дукха тоадаьд аза йиш а тахан. Масала, 7—8 шу хьалха училища арахийцача дешархошца 20 — 30 процент мара юртара кагирхой ца хиннаш, укх тӀехьарча шин шера арахийцарех 60—70 процент ба уж. Царех дукхагӀбараш шоай юрташка юхадӀахьокабу оаха.

Бокъалдар аьлча, юртарча школай выпускникаш дешара дуксагӀа хьачуйбаьб вьйна яьлха илаш тха еррига а проблемаш. Городерчарел дукха лохагӀа ба юртарча кагирхой общеобразовательни боарам а кругозор а. Цу даькъе дукха болх бе беза набор еш а цу юкъера дикагӀбараш хьахоржаш а. Халахете а, хӀаьа цицърчоа оала теркам тӀаухийт цу проблема дукхал ювцаш йолча оагӀонна. Царна юкъера дикагӀа кийчбаьраш хьахаржа торо хилийтара тӀехьа уйла еш а да тхо.

Т. БОГАТЫРЕВ,
Грозненча культпросветучилища преподаватель.

ТИКАШТА УЛЛУВ ЦӀЕРАШ ЙОАГАЮ

Укх массехк шера массе а лийнахьа Ӏуйранна а сайранна а «Березка» яхача тика юхе йоккхий цӀераш йоагаю. Сигала ух цӀера алаши кӀури, юла ӀочуухӀаьнка кӀура.

Тика - гастронома директора Е. А. Филипченко пурамийца укхаза йоагаю картона кӀоашлгаш, тарин яьшкаш, улгаш, тарсырье предприятешка дӀачутела езаш мел йола маьхе хӀамаш. Царна цхьана отходаш а пувхаш а.

Тика скверана леалув долаш я, хӀаьта цига я бераш ловзаш йола майда. Цига садоӀаш хуа къахьегама а тӀема а ветеранаш. Цул совгӀа, цига керачча фега багӀа ух гобаькккха мел долча вӀашгӀарлаьча цӀенонкара боккхий а зӀамига а нах.

Тика директора Е. А. Филипченкона дукхаза хьалхадаькхад микрорайонерча общественностo цу тайпара гӀулакх лелае йиш йоацийна. Дагадохийтад цунна иштта, халкъа депутатий горсовета исполнено баь сомам болга а — городера территоре тӀа цхьакха а тайпара цӀераш йоагае бокъо яц аьнна.

Из вӀрча гӀулакх ца гуш бац цу хьакъехьа тӀахьожом доаттабе безам йола а санэпидстанци е. Бакъда, Старопромысловски РОВД дӀало йодача хана из, ца хилийтара цар деш цхьанкха а хӀама дац.

Ха яц-теш боккхача маьхе йола бийдал йоага а еш, гонахьара Ӏалам бӀехдераш бехкетоккхаме оаш? Кхьчарна лаьзамогг леладе дагадохаргдоацаш.

В. АЛОЕВ,
тӀемий къахьегамий ветеран.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ФЕ ХИЛА

Юкъера лаьрхӀача республике хулаш йола 20 процент аварееш йодача транспорта хьалхаьнкхара бокъонаш телхаярах хулаш я. Иштта, укх шера ворхӀ бетта цу тайпара йола 86 автоавари хиннай, 23 саг вийнна, 146 сага човнаш хиннай.

Харцахьа хьалханикха велча водитело корзагӀбоах новкъара кхьбола водителаш а, из бахьан долаш; гӀалит а баьле, цар машенаш вӀашатохатарлу.

Наькъа тӀа лелара бокъонаш, толхаь воагӀача водитела дукхьала воагӀар кестта мара ахеваш, тӀа ца кхеташ, нестарвала.

Нохай - Юртовски районе Бенойн юрта вахаш вола С. М. Бочаев пачхьалкхен номераш а йоалаш йолча «Ижюпитер» яхача мотоциклаца Гудермесски районе Ростов—Баку яхача новкъа шийна хьалха йодача машина мотоцикл хьалханикха ахоа а ца веш, дукхьала ӀобоагӀача меньхьаш кхухьача автомобила тӀакхийттав. Мотоцикл лийхкиф а цунца хинна пассажираш а боабаьб.

Дышне-Ведено вахаш вола У. Л.-А. Гудаев М-2140 автомашинаца Веденски районе Октябрьское яхача юрта гӀолла бийсаца хьалвоагӀаш тӀакхийттав дукхьала йоагӀача А. Х. Табуев водитель волча «Плодопитомнический» совхоза «Беларусь» яхача трактора. Машина чу ваьгӀа пассажир вийнав.

Дукха наькъа транспортни хатар хиннад Гудермесски районе а. Урус - Мартановски районерча ДРСУ доалахьарча трактора водитель И. Х. Модаков воагӀаш хиннав ах бийса эьнача хана шийа трактора тӀехьа буксирaца вагончик а йийза. Цу тайпара, тӀехьа йийза хӀама дӀаюгача хана долча Наькъашка лелара бокъонаш дӀадехар цо. Кхоачаш ца дар бахьан долаш, дукхьала воагӀа Дагестански АССР вахаш волча А. А. Гусейнова легковой автомобиль тӀакхийттай цунна. Автомобила чу ваьгӀа виъ пассажир вийнав.

ДӀадахача кӀира НГӀАССР наькъашка 30 автоавари хиннай. 12 саг ве а вувш, 32 сага хана човнаш а еш.

НГӀАССР ГАИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Мультипликационни фильмаш.
8.55 — Гор. Горьковчу «Победа» яхача культура Дворецан халкъан инструментийн оркестра концерт.
9.25 — Т. Миннуллин. «Зиьа варианташ яц». Г. Камала цӀерагӀча Ленина орден йолча Татарски пачхьалкхен академически театра концерт.
11.05 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Юртара знайкаш». Телевизионни документальни фильмаш: «Вай дагахьара иза», «Лаьтта вай цӀе да».
15.30 — «ХӀара сурта тӀа — мала».
15.45 — Б. Сметана. Струнни квартет.
16.15 — «Ӏилман-техническо прогресса авангарде». Ӏилман-доккхийтара фильм.
16.25 — «Кердадараш».
16.30 — Фильм - берашта. «Павел юкъъазних». 3-гӀа 4-гӀа сереш.
17.30 — Советски Союза флота адмиралах И. С. Исаковах йола телевизионни очерк.
18.00 — Гитара локх Б. Юма.
18.15 — «Вай беш».
18.40 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъашта юкъарча кхьашиа. Налмдар.
20.05 — «Жак Оффенбах». Кхаь серех латта телевизионни художественни фильм. (Франци). 1-гӀа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «ШорагӀа го».
22.30 — «Тахан дунен тӀа».
22.45 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъашта юкъарча кхьашиа. Гандбол. Кхалнах. СССР — ПНР. Хьалхарга толам баьккхар.
23.40 — Яхьа дневник.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуьйранара гимнастика.
8.20 — «ГӀишлошъечара дахчан конструкцеш». Ӏилман-доккхийтара фильм.
8.45 — «ГӀовтта. [illegible]». Художественни фильм.
10.00 — «Днестр» яхача халкъа хелхара ансамбла выступлени. Одессера передача.
10.30 — «Шахматин школа».
11.00 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъашта юкъарча кхьашиа. Маьждар. Хи тӀера поло. СССР сборни — Венгре сборни.
13.00 — Французски мотт. Хьалха 1-гӀа шу.
13.30 — «Дезаш шиналаш». Телевизионни журнал.
14.00 — «ВӀаь цхьаьнагӀа». Кхааннта дола телевизионни художественни фильм. 2-гӀа сери.
16.10 — Советски илле концерт.
16.25 — «Кердадараш».
17.05 — «Дукхьалчала денна [illegible]». Документальни фильм.
17.30 — Дунен халкъашта юкъера обзорни (нохчийн меттала).
18.05 — «Юрта бахам». Киножурнал.
18.25 — «Нохч-ГӀалгӀайчоь».
18.45 — Мультипликационни фильмаш.
19.15 — «Иза хилар айп дац». Телевизионни фильм-спектакль.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Сигалбоса сага тӀом». Художественни фильм.
23.00 — «Кердадараш».

22 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Футбола седарш». Мультипликационни фильм.
8.55 — «Къинхьегамчар кхоллам».
9.20 — «Путешественникийн клуб».
10.20 — «Жак Оффенбах». Телевизионни художественни фильм. 1-гӀа сери.
11.15 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Кердачу процесса». Телевизионни документальни фильм.
15.10 — ДӀаленах гор. Воркутарча камерни оркестра.
15.40 — «Тха [illegible] дуьнчу».
16.10 — «Сакъердаме [illegible]».
16.20 — «Кердадараш».
16.25 — Фильм-берашта. «Павел юкъъазних». 5-гӀа, 6-гӀа, 7-гӀа сереш.
17.55 — И. Гайдн. До минора квартет.
18.15 — «Ӏилман вахар».
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъашта юкъарча кхьашиа. Баскетбол. Кхалнах. СССР — КНДР. Хьалхарга толам баьккхар.
20.05 — «Жак Оффенбах». Телевизионни художественни фильм. 2-гӀа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — П. Загребельный. Кхаллама сагӀаш.
22.35 — «Тахан дунен тӀа».
22.50 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъашта юкъарча кхьашиа. Гандбол. Кхалнах. СССР сборни — ЧССР сборни. Велоспорт.
23.40 — Яхьа дневник.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ӏуьйранара гимнастика».
8.15 — Телевизионни документальни фильмаш.
8.45 — «Сигалбоса сага тӀом». Художественни фильм.
10.10 — «...Лахайтта шу дуьнен бовккхагӀеш».
10.30 — Гитара локх Д. Мамонтова.
11.10 — Мультипликационни фильмаш.
11.40 — «ДоттагӀал» яхача халкъашта юкъарча кхьашиа. Парусни спорт. Баскетбол. Майнах. Болгаре сборни — Финланде сборни.
13.00 — Немецки мотт. Хьалха 2-гӀа шу.
13.30 — «Кхиаманга [illegible] командирашна». Учебни фильм 30 шу дизарга.
14.00 — Фильм — берашта. «Оскар Кинам Вазера» (Неман).
15.25 — «Кердадараш».
16.45 — «Турпалара [illegible]». Телевизионни фильм.
17.35 — «Кьонахар [illegible]». (гӀалгӀай меттала).
18.05 — «Нохч - ГӀалгӀайчоь».
18.25 — «Шоана, дай-наной» (нохчийн меттала).
18.55 — «Халкъа тӀахьенашна [illegible]».
19.15 — Мультипликационни фильмаш.
19.25 — «Йистецалаза йола симфони». Телевизионни фильм-спектакль.
21.00 — «Ха».
21.35 — «[illegible]». Телевизионни художественни фильм.
22.40 — «Безама тешаме йолаш». Ӏилман - доккхийтара фильм.
23.00 — «Кердадараш».

РАДИО

21 АВГУСТ.

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хаамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаеттанаш лаьцна.
8.15 — Республикански газетийн обзор.
8.30 — Передачийн программа (эрсий, гӀалгӀай меттала).
8.35 — Симфонически ашараш (гӀалгӀай меттала).
9.15 — «Яхь долчу коллективан цӀарах хоаш беш ду» (нохчийн меттала).
9.30 — «Къона эзамийн» яха радиовыпуск (гӀалгӀай меттала).
10.00 — «БоккхагӀчарна берех лаьцна». Беседа (гӀалгӀай меттала).
10.10 — «Вай хьокарча этапа идеологически къовсамна бошхаллашкаш». Беседа (эрсий меттала).
10.31 — «Юрта боккхаме хьалхаттарашта лаьрхӀа концерт.
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

22 АВГУСТ.

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаеттанаш бола хоам.
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачийн программа (эрсий, нохчий меттала).
8.35 — «Музыкальни [illegible]» яхача цикла передача (нохчий меттала).
11.15 — «Заводской [illegible]». Корреспонденции (гӀалгӀай меттала).
11.30 — Концерт (гӀалгӀай меттала).
15.15 — «[illegible]» радиовыпуск (гӀалгӀай меттала).
15.35 — «Партеорганизацешна — отчеташ хоршанаш» (эрсий меттала).
16.00 — Передачийн программа. Хаеттанах лаьцна.
16.01 — Дунен халкъашта юкъера хьал. (нохчий меттала).
16.15 — Халкъа ашараш (нохчий меттала).
16.45 — «Советски патриотизма — нравственни [illegible]» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «ЙоргӀа дӀабахна беза довнъар кийчдара бола» (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллей Грозней хуппалуш морхаш а хир ду. [illegible] куьйре 3—8 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 23 — 28, Грозни 26 — 28 градус йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка кӀезиг-дукха догӀа а деллаш, тайп-тайпарча оагӀонашкара секунде 3—7 метр чӀогӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура буьйсана 12—17, дийнахьа 19—24 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!
ДӀАХОХЬОШ ДА 1985 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА
Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкей агентствашкей, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.
Газета яздара мах: шера—4 соми 8 кепиги ах шара—2 соми 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителан — 2-65-07; бехкаш секретаран — 2-54-66; отделаш: партийни дахара — 2-54-04; промышленностан транспортан — 2-65-01; юрта бахаман — 2-47-84; культуран — 2-64-75; абсаш — 2-65-64; корректораш — 2-89-89.
НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-65-07; ответственного секретаря — 2-54-66; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-65-64; корректоры — 2-89-89.
Газет арадуал шинарес, ерен, шоаттен деношка
СФ05247. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3535.